

É R D I I R K A

IRODALMI-
KULTURÁLIS
FOLYÓIRAT

XII. évf. 2022/2.
JÚNIUS
500 Ft

Baka Györgyi

Várlak vissza

A folyópart bokrai között
virágszirmok lebegnek,
várlak vissza lélegzetembe
szárnyaló reggeleken.

Behúzodom a csönd ölébe,
magzatpózban kuporogva
az áradó hullámzást
magamba zárom.

Töredező szavaimból
szabadba szökik minden
eddig álomom, szomjazom.

Árva ágyak szakadékaiból
újra megszületni vágyom:
ölből égbe, égből fénybe.

Az ismeretlen érintés
meglep: karmol, fáj, bevérez,
mégis csillapíthatatlan
mozdulás ez a tisztaság felé.

Nem burkolózom többé
árvaságomba, a száraz
alföldi szél viharában
karjaidba bújva lehet csak
így vágyakozni

az összetartozásnak
elveszített érzetére,
gyermeki védtelenséggel
ölelődve egy új Kezdetbe.

*Meglátni orrunk
előtt valós dolgokat:
eszmélő mosoly*

(Szabó Aida)

Cettler Gertrúd

Vallomás

hiányzik a csattanós csókid,
csakúgy mint egy-egy vadítóan jóleső bókid,
hiányzik humánus hangod,
nem kell, hogy el/vakíts,
csak önmagad adnod,
hiányzik a fesztelen csended,
mely körülöleli elmélázó lelked,
hiányzik vadítóan masszív tested,
mellyel színtelen napjaimat jovialis színekkel
kifested

(címtelenül)

...tudod, ezt a hencsert, úgy, de úgy szeretem,
különösen a benne megbúvó te-illatodat,
mellyel körbefonod hűvös testemet,
felhevítve minden eddig rád hangolt vágyammal.
...a takaród huzata szelíd lepelként takarja be
kettőnk meghitt pillanatait,
kellemesen keringőző pillantásaiddal
bekuckolnám örökre önmagam
melléd

Fazekas Major Gizella

Rád gondoltam

Drágám, hallom a recsegős,
boldog nevetésed.
Hallom, édesem, most is.
Látom sötét, hullámos hajadat,
fiatal, vidám arcodat.

Csillogó szemed rám tekint,
mosolygós ajkad csókra int.
Velem vagy most is, édesem.
Együtt öszültünk, kedvesem.

Ötven év gyorsan elszaladt.
Két éve nyugszol a hant alatt.
Elmentél, s a fájdalom nekem maradt...

De gondolatban itt vagy velem,
mindig szeretlek szenvedélyesen.
Ezen nem változtat semmi sem.
Szeretlek, egyetlenem!

Egy kedves, vén diófa

Szervusz, öreg, jó cimborá!
Te áldott, vén diófa.
Férjem rólad rég lemondott.
De értem megkegyelmezett neked,
hogy élhesd tovább az életed.
Törzsed, látom, hajtást fakaszt.
Nem adod meg könnyen magad.
Az idő eljárt, évszakok kergettek.
Ő ment el helyetted.
Lombod dúsabb, mint valaha.
Neked élet van adva!
Emlékezem rád és páromra,
árnyékodban eltöltött boldog napokra.
Árván maradtam az emlékekkel.
Lehet, még én is elmegyek,
s te tovább éled az életed.
Isten megkegyelmezett neked.

Gani Zsuzsanna

Csipás reggel

Dudorászva nézett rám a reggel,
míg csorgó nyállal, csipásan keltem.
Kerítés peremén ült egy cinke,
apró, itt hablatyolt velem szemben.

Leültem a frissen festett padra,
jólelkű napsugár ült vállamra.
Felettem egy hófehér bárány várt
a kikeleti reményjára.

Kopasz földön Tavasztündér libbent,
mezítláb sétált, hófehér ingben.
Nyomán színesbe öltözött a rét,
zsongott, biz' éreztem sejtjeimben.

Elbódított a lila orgona,
pitypang is ámult, fején korona.

Mámoros lepkepár keringőzött,
ó, célba vette Amor szigonya!

Lám, a nap már fent ragyog az égen,
még épp hogy pirkadt nem is oly régen.
Rám mosolygott, tárt karokkal ölelt,
rég nem volt részem ilyen békében.

Kerepesi Igor

Másképp

Mennyi minden volna másképp, hogyha esélyt
kapnék újra:
Kijavítani mind a hibát, ami rég a lelkem dúlja.
Mennyi mindent tennék máshogy!
Mennyi szavam hagynám el!
Meg ne bántsam azt, ki fontos,
És ki csak jót érdemel.

Mennyi minden volna másképp, ha most lépnék csak
az útra!

Úgy ölelném forrón, hosszan, hogy ha újra mellém
bújna...
S ha engedne maga mellé
Ágya puha ölébe,
Átölelve csúsztatnám a
Kezem kicsiny kezébe.

S mennyi minden lenne jobb most, hogy ha újra rám
hajolna!

(Kifejezném, hogy szeretem, ahogy régen illett
volna),

Mennyi álmát próbálnám meg
Valósággá tenni én!
Hogy becsülném magam mellett,
S hogy köszönném, hogy enyém...

S mennyi minden volna!
Volna?

Volna vajon tényleg másképp?
Vagy csak hiszem, hinni vágyom, hogy érette
megváltoznék?

Vajon tényleg elfeledném
Mind a vágyat, ami éget?
Amit meg bár nem éltem még,
Hiszem mégis, hogy megélek.

Tennék érte: enyém legyen? Vagy a kétely győzne
újra?

Nélküle a magány bánt,

míg mellette tán kétség dúlna.
Öröm volt a jelenléte,
De csak félne mellettem,
Megtalálta végre útját,
S más az utam énnekem.

Egyedül

Kifosztatott már a Kincstár,
Csodám mind a múlté lett,
S távol ő, ki nemrégén még
Oly hűséggel szeretett,
Nem ölel már karja, s nem súg
Titkokat a száj nekem,
Nem osztja meg életét és
Illatát se már velem.

Emlék maradt egykor ékes,
Eleven szép kis csodám,
És én csupán remélhetem:
Ő is gondol néha rám,
Helyén gyötrő hiány dül most,
Reszket s szédül bús szívem,
Vigaszt adni csak ő tudna,
Ő, ki nincs most itt velem.

Étkem sótlan, s ágyam hideg,
Kételyek közt alszom el,
Szívem a sok emlék között
Nyugalomra úgyse lel,
Öreg lettem, fáradt, gyötört.

Pár nap alatt megtörtem,
S közel-émlék boldogsága
Kísért itt most köröttem.

Vagyok, mint egy régi emlék,
Félhomályban, hallgatag,
Nem tud rólam, kinek kéne,
Nem ébresztek álmokat,
Ócskaság a szerepem már,
Magány, önvád, kételyek,
S nyugalmat én, nem hiszem, hogy
Bárhol is még lelhetek.

*Szülői ház a
szülők nélkül pusztán csak
fájó kőhalom*

(Móczár Csaba)

Molnárné Király Márti

Virágzik az Élet

Virágzik az élet, amerre nézek,
és mosolya ragyog az égre fel!
Friss levegő és burjánzó lombok,
szívd csak magadba, hisz még élned kell!

A lélek, az elgyötört, kifacsart poéta,
most némán áll éppen, s a vén idő
megállni látszik békét sugallva,
mert olyan szép az, ami még éltető...

Kósa Márta

A költészet napján

A világ ünnepel ma szavakat rímeket
csokorba szedhetjük a legszebb verseket
bánatról
vígásgról
hazáról
háláról és halálról
a
költeményeket.

Ki lenne az első nem is tudom
talán
Ady vagy József
Rilke
Somlyó
Faludy
választani közülük
nehéz
vagy éppen a drága Jeszenyin,
estébe hajló hűvös alkonyaton.

Mind más és más kincset osztogat
színt
fényt
muzsikát
örömet
ósi fájdalmakat
szívszavak billegő tollszárhegyen
az
én
zenémet
játssza ma az egész világ nekem
tavasz van
kikeleti csoda

nyíló vadvirág
napsárga selymek
fehér szirmok búcsúzó pillanata
ibolyás illatok
szikrázó cseppek
folyócsobogás
zsenge rügyek levéllé cseperednek.

Kékre mázolt égen madarak
szárnylibbenésük a béke szép jele
napfényvillanás a csendben
élet
felbecsülhetetlen kincsek
de
határokhoz közel újra
romboló gyilkos akarat
sötét
gyötrő félelem a Kárpátok alatt.

Kormos egek
füst és sikoly
nem ily világról álmodtunk balgán valamikor.

Pitypang az ember
ha
benne s körülötte háború tombol
remeg.

Kinek kiáltsuk
térjeteik észhez végre emberek?!

A templom

Kovács F. István

Odaát

Vajon milyen a túlsó part –
Ott is ilyen sok a csalán?
A maró kín is velem tart –
A folyó másik oldalán?
Gyötrelmet hoz vajon az út?
Súlyos lesz-e majd a teher?
Elárvult lelkem hova jut,
Ha testem gazdátlan hever?

Vár-e majd ott rám valaki,
Ahol a ladik partra tesz?
Aki el tudná mondani,
Mit itt hagyok, azzal mi lesz?!
Tétova kérdések ezek,
És lenne még belőlük száz!
Így hát inkább még nem megyek,
Öreg révész – hiába vársz.

Kreischer Nelly

Sorsunk

Minden döntési helyzet útelágazás.
Minden döntés új valóságot hoz létre.
Csak rajtad múlik, merre indulsz tovább,
de az lesz életed következő része.

Új valóságból visszalépni nem lehet.
A döntési pont semmibe tűnt pillanat.
Döntéskor elléptél arról, elveszett.
Benned róla már csak emlékkép maradt.

Az idő egy irányba érzékelhető,
Visszatérve változtatni – nem teheted!
Rossz döntésedet meg nem történtté tenni,
bárhogy szeretnéd, már soha nem lehet.

Léted elmúló pillanatok véges sora.
Sorsod döntéseid megélt valósága.
Gyűjtött emlékeidnek tárháza lelked,
s ezt viszed magaddal az új valóságba.

Utad tart, míg vannak döntési helyzetek.
Nincs választás-lehetőség? Végállomás!
Földi léted kapujához megérkeztél,
kitárult, és neked lépned kell tovább.

A kapun túli világ még örök TITOK!
Test-ruhád földi valóságban levetted.
Lélek-magad egyedül, pőrén indul el.
Más dimenziót jár, újat, ismeretlent.

Krisztbaum Mihály

Isteni üzenet

Ki tudja, hogy hol a vége.
Csak a bizonytalanság bizonyos.
Mikor mondjuk ki, hogy végre
eljutunk egy helyre,
ahol mindenki egyformán vagyonos.

Tehát senkinek nincs semmije,
csak a saját lelke,
és a lelkiismeret néz a szemébe,
megkérdezi tőle,
hogyan maradsz az időbe',
vagy még a szemébe.
Mennyi? vagy a pokol?

Amit senki meg sem indokol.
Kétségekkel teli ember,
aki választani nem mer.
Mert ki tudja, mi a bűn?

És nem érti, miért az.
Megítélni ki meri hűn?
És nyújtani feléd vigaszt.
Csak egy mindent felölelő erő,
ami benned van,
de ritkán jön elő.

Ember, te sokat tudsz,
de ebbe belebuksz,
és nem tudod, mi leszel,
angyal vagy Lucifer.

Ludwig Géza

Nyögések és röpkek

A vers, ha „poszt-hyper”:
nem érzett érzelem,
random betűhalom,
csak légy az orromon.

A kincstelen
nincstelen
fesztelen
reménytelen...

Képtelen képek keretben
rikítva rombol retinát.
Nyikhaj nyomtatott nyögések
írt irodalmat irt...

A fény bűne az árnyék,
a jó bűne a rossz,
a hó bűne a fagy...
A bűn bűne – erény?

Valaki mondta negyven éve:
vadon nőtt a bajuszom.
Hogy is? Vadon nőtt, vagy vadon nőtt
orrom alatt ez a gyom?
Már nem kérdés ez, ma már tudom:
Vadon nő a bajuszom

Van úgy, hogy a gazság
nem más, mint igazság,
s minthogy sok az álság,
úrrá lesz a válság.
Igaz verset írni,
hogy fogok hát írni?

Lukács Mária

Meseközelben

Két gongütés között fáradt fejemet tartom
kék ibolyákra gondolok a hóvirág még nyílik
tavaszváró levelét küldi a borostyánnak
hol verébfiúk ugrálnak ágról ágra csapatban

erősek nem gondolnak az elmúlásra nem fáj
fejem rácsodálkozom a világra és az árvácskára
ébrednek egy ládában futórózsák várják
a metsző kezet az este lassan közelít mesét

mondok egy angyalnak hajlékomban behunyja
szemét és várja csillagát be fog kopogni az ajtón
puha sáljával betakarja reggelig nálam marad
ébredt majd minket a hajnal új ruhájában

piros arccal kialudva megáldja az ébredőket

Magyar András

Önbizalom

Első lépésben, ha lehet,
azt tanácsolom én neked,
légy magaddal elégedett,
s így más is az lesz majd veled.
Fontos az, hogy szeresd magad,
s ez másokra is átragad,
s bátran tedd meg, hiszen szabad!

Létünk törékeny pillanat,
s megváltozhat percek alatt,
mert az idő gyorsan szalad,
és ha mosolyogni látnak,
búdat nem érzik korlátnak,
vidámságod rájuk áthat,
kiválasztanak barátnak,
s téged ők még szebbnek vélnék,
s ettől lesz könnyebb az élet.

Nem érzed majd börtönrácsnak,
s bánat vidámságba átcsap.
Kedvelni, szeretni fognak,
s vígan visszamosolyognak,
s ettől látod magad jobbnak,
s ujjongsz kis apró dolognak.
Mert ha kedved nyitott ablak,
téged örömmel fogadnak.
Sok barátod lesz, ki szeret,
s ott járhatasz fellegek felett.

Szép mosolytól leszünk bátrak.
kedvünk vígabb, mint az átlag,
s attól ugyan jobb mi lehet,
ha mindenki veled nevet?
Tarts harmóniát és rendet!
Kacagj hát, törd meg a csendet!
Nevetés eget megrenget,
s vidámság rosszkedvnek csenget,
és ettől jobb lesz a kedved,
csak magad szeretni engedd!

Mert ha nem kedveled magad,
életed magányba ragad.
S ha nincs benned önszeretet,
önbizalmad sem lesz neked.
Tanácsom mindössze ennyi,
s tudom, nehéz ezt megtenni.

Máté Miklós

Lélekfogytiglan

Gyepűre, őrségbe, határra,
labancra, törökre, tatárra,
hajtvá hegynek, pusztának,
rabszíjon janicsárnak,
széles birodalomba,
kancsukára, botra,
málenkij robotra,
körös-körül koncnak dobva,
kirabolva, darabolva,
megalázva, szomorítva,
elhurcolva, gázosítva,
kirekesztve, bekerítve,
elevenen kiterítve,
ártatlanul perbe fogva,
megmotozva, megbotozva,
elárulva, elárulva,
elkaparva és kiásva,
dadogva tetszhalálban,
látó szemmel vakká váltan,
bolondítva ál-tan által,
mindig figyelve gyanúban,
folyton szorítva satuban,
kilőve a végső töltényt,
elviselve bosszút, önkényt,
sakkozva aknazáron,
lábólva mély mocsáron,
a nyugati határon,
épeszűn ujjongva,
kényszerzubbonyban,
suvikszolt plázában,
bolondokházában,
sajduló léptekkel,
jajduló lélekkel,
pusztába kiáltva,
süket Európába...

Móczár Csaba

„Tízezer cigaretta”

Kisfiam! Hozz egy doboz cigit
– akkortájt a boltba egy gyerek
még bagóért is bemehetett –,
meg magadnak is vegyél valamit!

Hét-nyolc éves lehettem,
és ezek voltak az első szálak

– ha nem is értettem –
a tízezer cigarettádnak.

Így ment ez negyven éven át,
közben történt egy s más.
Láttam a füstkarika-varázslatot
és az életed, mi elparázslott.

Úgy fogyott el meggyötört tested,
anya,
mint a „tízezredik”
cigeratta,
amit én gyújtottam meg neked,
mert már béna volt mindened...
...béna a szád, a tüdőd, a kezed,
de még parázslott a szemed!

Tested a bénulás görcsbe húzta
– mint egy csecsemő –,
feküdtél magzati pózba’,
és várt már a Teremtő.

Hányszor elmondtad nekem:
„A cigi, fiam, az életem.”

De nem maradt cigaretta,
csak a rák, a gyilkos kór,
s meghaltál két nap múlva
a láthatatlan gyilkosoktól.

Elégettek a krematóriumba’
– még egyszer felparázslottál –
egy óriási, groteszk hamutartóba’.
Hamvoid bezárták
egy hideg kőkorsóba.

De a lelked elszökött, el
a kéményen át!
Tudom, mert újra láttam
a füstkarikád!
Anya!
Most elszívok én is egy cigarettát!

Nagy-Rakita Melinda

(Parafrázis JA)

Már egy hete csak a költőre
gondolok mindig, meg-megállva.
Sikoltó kínokkal lelkében,
Írt reménnyel, írt serényen.

Mindig őszinte híve voltam,
átéreztem, belegendoltam.
Hogyha maga ura lett volna,
Elsőként jut a Parnasszusra.

Csak ment, hol néma sínek várták,
nem kiáltott, nem is nézett szét tán,
s a sínek hangosan zokogva
repítették egy más világba.
Nem gyötörnék ma, de már késő,
már látják, milyen óriás ő –
megítélnék a vágyott díjat,
lelke ráncait kisimítva.

Naszvadi Judith

Elmegyek innen

Most rögtön indulok,
hívnak a szélre fölfekvő illatok.
Az eldugott terek titkos,
mégis a nagy egészbe olvadó,
csöndes rügyfakadása,
örökkévaló sebeknek gyógyulni
vágyó föltolulása.
Csak el innen, messze
űz minden gyorsuló szívdobbanás.
Nincs többé csönd,
nincs többé maradás,
a bőrömmön érzem, mit jelent,
hogy ölelni vágyom
a fényes végtelent.

De az is lehet, hogy maradok.
Lehunyt szemem mögött
újrajátszom holt tavaszaimat.
Derengő emlékeim
elvezetnek az útra,
ahol először érintettelek.
Szeretted és én viszonszerettelek.
Rég volt. Történetünk belefulladt
a tavaszt feloldó féktelen nyárba.
Mégsem veszett kárba
az a sok szerelmes gondolat.
Látlak most is lezárt pilláim alatt.
Jó ez az éles tavaszi fény,
előnti lelkemet a vágy,
hogy gondolj te is néha rám.

Pálfi Nándor

A kihalás felé félúton

Acélszürke vászonzsák feszül
Zöldre mázolt fejemen,
S a légzőnyílások
szűkre szabott résein
Nem látom tisztán,
Hogy melyik út merre visz.

Már nem látom a lábnyomot,
Ami téren és időn át
Idáig hozott.

Sem a bennem
Élő gyermeket,
Ahogy néz az ég felé,
S álmokat hajszol gyermeked.

Nem látlak téged sem, aki
Az életnek ezen a furcsa ösvényén
Eddig elkísért.
Nem látom az arcok tengerén
Az arcodat, amin az idő majd
Szépen összemos
Minden együtt megélt tegnapot.

S nem látom a végtelen,
Kék eget a reszketeg erdők felett,
Vagy ahogy táncot jár a szélvihar
A mezők vadvirágos habjain.

Rohannék, de már nincs hova,
Más bolygók és más csillagok
Süppednek az égboltba.

Bármerre is nézek, tévutak
Vezetnek a semmibe.

Elbújnék, de már nincs hova,
Ellopták a holnapot.
Vakon és megkötözve,
Az emberen túli időbe ballagok:
Csend dereng a földeken,
Az elmúlt napok romjain.

Acélszürke vászonzsák
Feszül acélszürke fejemen;
Még utoljára szétnézek,
Majd letakarom a réseket.

Onódi Judit

Lábnyom a parton

Lábnyom vagyok a tengerparton.
Kontúrom erősen nyomódott
a nedves homokba,
tisztán látszik, merre tartok,
és honnan jöttem a lankás
partokra.

Határozott vonalaimat erősíti
napsütés és árnyék folyton
vetélkedő játéka.

Látnak fentről a szálló madarak,
belém botlanak az apró
remeterákok,
riadtan kerülnek meg vonalaim
a homokban vadászó
fekete bogárok.

Nem vitatható, hogy létemmel
átformáltam a tengerparti
világot.

Erőm teljében bizton érzem,
nyomom időknél végéig
örökre megmarad.
Ám éled alattam a homok,
lassan szivárog a víz,
tölti aljamat,
homokszemek gurulnak,
büszke vonalaim észrevétlenül
egyre tompulnak.

A tenger felém folyton-folyvást
habos, lágy hullámot surrogat
kellemesen.

Puhán körbeölel, minduntalan
álszentül simogatja testem
szerelmesen.

Küzdelmem hiábavaló volna,
lágymagába belepusztulok,
létem elveszítem
teljesen.

Csupán emlék, mi utánam marad,
mit talán láttak, és elmesélnek
majd a madarak.

Péter É. Erika

[összegyűrni a reggelt]

összegyűrni a reggelt, az estét:
gyávaság, nem tökéletesség.
menekülés a valótlanba,
jövőbe kapaszkodni, holott a mába
sem kapaszkodsz, sehová már,
önmagad előtt levizsgáztál.

a napi rítusok öntudatlan
zárja ütemre ki-bekattan,
végzi a dolgát a szív, s a csönd
csepegő párája odafönt,
a szem ideges vibrálása mélyén,
az életben maradás drótfüzéréen

sósul, és megfagy. csipkeág.
kérges fásultság hinti rád
megszürkült levelek tömegét,
szemed koporsójának zsinégét
már fel se rántod, minek azt.
elhamvasztottál reményt, vigaszt.

a szív egy kórteremnyi hold,
és elfogadtad: ennyi volt.

Petrik István

**Mezítláb jöttem
(atomban, sejtben)**

Mezítláb jöttem, tisztaságban.
Helyet kerestem a nagy világban.
Az erdő mélyén, az őszi ködben.
Lélekemberek búvkörében.
Keresve jártam, nyitott szemekkel.
Múltat kerestem, gyökerekkel.
Kék égre néztem. Felhők úsztak.
Rám esteledett, az évek múltak.
Csillagok gyúltak a végtelenben.
Ötletszikrák az értelemben.
Versé fonódtak, csengő rímmel.
Mind nektek adom a kincseimmel.
Egyedül jöttem, de már vártak.
Kíváncsi vagyok, hogyan látnak.
Gének játéka. Ember lettem.
Egy életen át nevelkedtem.
Egyedül megyek a céljaimhoz.

Húséges lesz az álmaimhoz.
A lehetőségekből kihozni mindent.
Atomban, sejtben keresni istent.
A minden ágán, a hulló levélben,
mosolygó ajkak szegletében.
Ragyogó szemben, örömkönnnyben.
Elétek rakott nyitott könyvben.

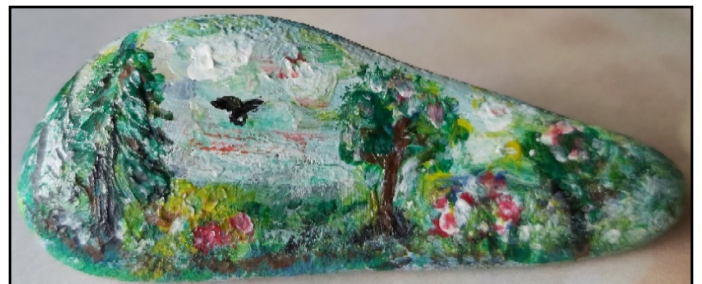
Sall Margit

Gyöpös Józsefnek a 90.-re

Szeretettel köszöntelek e jeles napon.
A számokkal, ha lehet, ne foglalkozz nagyon.
Nézz vissza az életedre,
töltse el szívedet bármi felett aratott győzelmed.
Most csöppenj vissza gyorsan a jelenbe,
bőven van mit tenned, de csak egy a lényeg:
legyen béke a szívedben.
Hozzá végy még szeretetet,
így jobb lesz az egészséged.
Sok boldogságot pakolj a batyudba.

Kívánok még sok szépet, jó egészséget:
egy utazó Lélek, ki itt és most a Földön
tanul emberséget.

Ezt a követ én festettem,
benne van az ősi erő üzenete.

Szöllősi Bernadett

Júniusi haiku

Hajfűrtődön fut
egy napsugár, megcsúszik
és arcodra ül

Tarnócziné Barabás Irén

Múló idő

Az idő viszi magával álmaink
 mikor fénytelen elszáll,
 van, ki mohón kap utána,
 más elengedi némán.
 Minden piciny homokszem
 számíthat nekünk,
 mikor a homokórán
 észrevétlen folyik el életünk:
 barátság, hit, szeretet,
 remény, hűség, becsület;
 s nem is vesszük észre,
 hogy néha mit veszíthetünk.
 Lépteim visszhangját most
 a mérhetetlen csend nyeli el,
 kósza fűszálak
 törékeny síksága
 lelkembe életet lehel.
 Állok a tengernyi víz
 partján. Szökött barátom,
 a hold, biztató,
 óvó fénye is elhagyott.
 Fénypázmák jelzik
 útját a felhők felett,
 a táj néma és halott.
 Védekezem az emlékek ellen.
 Puha csend ölel körül.
 Ez jó.
 Nincs hozzá fogható
 a végtelen világegyetemben.

Torma Ágnes

Kétkedő

Ha tenmagodban kétkedesz,
 úgy utadon eltévedhetsz,
 billegsz az égi lajtorján,
 és nem jut neked bojtortján.
 Tudd, ez is csak egy állomás,
 mert minden csupán álmodás,
 létünk egy örök vándorlás,
 mit láatsz, látomás, semmi más.
 Mikor szólsz, nem velem beszélsz,
 szavakat magaddal cserélsz,
 mire tanít a józan ész?
 Ki magába néz, hazanéz.

Kísérők

Kit holtak és élők kísérnek,
 annak nem félelmes az élet,
 ha ezt tenmagodban megéled,
 kötöttségtől mentes lesz léted.
 Csendes, békés hely a temető,
 sírhant borul mindenik testre,
 múltjuk betakarja szemfedő,
 s nélkülük is eljő az este.
 Amíg a friss földhantok körül
 bánatnak borongós hangja zeng,
 ott fent vidám cinkepár örül,
 az új élet ígérete átdereng.

Szeretem az eget

Szeretem az eget, minden felhőfodrával,
 szeretem, hogy a szél játszik a formákkal,
 szeretem, hogy a felhő sohasem mórrikál,
 szeretem, ahogy a szivárvány irizál,
 szeretem az eget vakító kékjével,
 ahogy az ember lát és érzel,
 szeretem aranyszínű hajnalait,
 hogy zuhogva tölti föld poharába italait,
 szeretem narancsos-rózsaszín naplementéit,
 szeretem, ahogy isten szereti övéit,
 szeretem, ahogy a madarak alatta repülnek,
 szeretem, hogy a magasságtól meg nem szédülnek,
 szeretem, ahogy a fentről a hó lágyan pilinkél,
 hogy reggel aranyszínben játszik a pipitér,
 szeretem az eget, ha szürke és haragos,
 nemcsak akkor, mikor verőfényesen napos,
 tombolhatnak felhői ezerrel,
 vihar haragja engem nem ér el,
 szeretem az eget éjjel is,
 mikor a csillagok pettyezik széleit,
 szeretem a körben járó lila tejutat,
 és ahogy alatta kanyarognak a sorsutak.

Tormássy Erzsébet

Tavas-z-váró

Tavaszi idő eljöttére,
 rügyfakasztó melegére
 napról napra jobban vágyunk,
 legyen vendég újra nálunk.

Lássunk napot felragyogni,
sugaraít táncot ropni,
érezzük az illatokat,
melyeket csak tavasz hozhat.

Ébredjen fel a természet,
átaludt egy hosszú telet,
pihengetett már eleget,
jöjjön végre a kikelet.

Sorban sok-sok szépségével,
erdők-mezők zöld színével,
csodálhassuk friss pompáját,
földkerekség újulását.

Tóth Mária

Antikvárium

A régi világ tetszik nekem,
Hol porosak a lapok,
S a betűkre rászállnak
Mind az angyalok.

A betűk ízes színek,
Bájosak és szelídek,

A képek oly finomak,
Mint arcon a ráncok,
S a rajzokon
A lélek is látszott.

Varga Katalin

Kíváncsi gondolatok

Már köszönetnek kíváncsi gondolatok elmémbe,
újra helye van Bachnak és Mozatnak zenémbe,
minden madár trillázik lelkemben,
itt a közeli fakorona-tengerben.

Már meglátom a sötétben a fényeket,
keresem a szellőn szálló életet.
Érzem megint a pipacs virágillatát,
ahogyan a szél a mezőt járja át.

Már nem gyötörnek szívet tépő hajnalok,
már haladásra, „sárga útra” gondolok.

Szemem újra csíkba szökik, nevetek,
minden bokrot, vadvirágot szeretek.

Már dúdoló az erdők zizegő dallamát,
hallom már a boldogságom halk szavát.
Élvezem az esőcseppek hűsítő erejét,
csodálom a búzavirág kandikáló kék szemét.

Már szeretem az elfeledett bekopogó vándort,
ahogy mosolyogva, kacsingatva rám szolt:
– Fussunk, fussunk, kergessük a múltó időt,
lássuk meg a magasból a vadvirágos mezőt!

Hallom akácvirág méheinek döngicsélő dallamát,
távolban a közeledő esőfelhő moráját.
Elkergettem lelkemből a keserízű bánatot,
szeretem a viccnek ízét, mit az apám rámhagyott.

Megfogtam az égből jövő szerencsének kötelét,
lehet, hogy ez nevetgélni, kacarászni nem elég,
de míg szeretem az ázott földnek illatát
s a kergetőző kósza felhők játékát,
élvezem a hétköznapiak rózsaszínű világát.

Horoszkópia

Carl Astro

Naplórészletek

1956. június 26.

A heverő nagyot reccsen.

Az üres kávéspohár a padlóra zuhan, de nem törik el, hanem ritmusosan zakatolva, széles ívben a műterem közepére gurul. A festő nem kap utána, hanem hagyja, hogy a hosszú csomagolópapír csíkokon tocsogó színek keveredjenek. Melankolikusan gyönyörködik, ahogy a lazúrba hullott fémpor lüktetve pezsegni kezd a pohár körül, és nem lepődik meg, mikor a fejében tündöklően felbukkan, de azonnal el is tűnik egy vers két sora.

Rorschach-tesztek tucatjai örvénylenek színek küzdelmében. Közben küszködve megpróbál a pépes polivinilből rajzos gátakat emelni a hömpölygő festékfolyamok közé, de a zaklatott felület megállíthatatlanul és gyönyörűen csorog a csomagolópapíron át a padlóra. Az ecset nyelével is piszkálgatja az alvadó képet, pedig a levegőben lebegő finom fémpor csípi a szemét, és unja ezt a lelkes kínlódást ebben a semmi-re sem való álmovilágban.

Aztán ismét felbukkan a két sor:

Sok csend,
Mély víz.

A többi szinte magától jön:

Tág hurok,
Földíz.

A rajzasztalához ül, és rajzszénnel a pusztá deszkára írja:

Éjszaka
És szürke reggel,
Vad király
Fekete sereggel,
Erdő és kopott mező,
Néha Én,
Néha Ó.

1956. június 27.

A festő újra a heverőn fekszik, és az ablakon át a szürke eget nézi. Az üvegtáblákra fátyolt borított a por, a hegyek távolian ködlenek a lassú esőben.

Valami új és szokatlan van a szobában.

A bútorok mintha megfeketedettek volna a fehér fal előtt.

A szoba színei megfakultak, a képek jelentéktelen, fáradt foltokká zsugorodtak.

Valahogy értelmét veszítette mindaz, amit eddig csinált.

Felesleges az a néhány szomorú, rozoga tárgy, amiért a mocskos festőállvány előtt éveken át küzdött, jelentéktelen a festett szürkésfehér asszony, fáradt kezén kék köves gyűrűvel.

A festő a halvány aktra mered. A hideg festék helyén megpróbálja a modell meleg bőrét felidézni, de nem sikerül. A kép önálló, hűvös, színtelen emlék.

Nincs benne semmi váratlan, semmi lélegzetelállító.

A csonka, hófehér festett test önmagát ismétli, éppen csak annyi, nem több és nem kevesebb, mint a születése pillanatában volt.

Az idő emlékké zsugorította az élot.

A festő megzavarodva fekszik az ágyban, utálja a saját értelmetlen, tehetetlen testét, undorítja a szoba fülledt izzadságszaga.

Hisztériásan az ablakhoz lép, és kinyitja.

A feltároló nyíláson át beömlik a párás utcai levegő. Kapkodva, szorongva lélegzik, mert megcsapja a testére tapadó pizsama élettelen hűvöse.

Visszalép.

Az ablak nyitva marad, körülményesen újra a takarói alá fészkel magát... Szerencsétlennek, kopottnak érzi magát.

Éppen a mennyezet elsárgult foltjait nézi, mikor váratlanul szavak szitálnak át az indulatain.

Magányom határtalan,
Nem foglak mégse porbe,
Csak forgok előtted
Körbe-körbe.

Lázasan ismételve a sorokat újra feltápászkodik, az ablakhoz megy, hogy becsukja. Az asztalánál félretol néhány koszos papirost, és a táblára szénnel ezt a négysorosot is a többi mellé írja.

1956. július 2.

Ma a Corvin téren kiderült, hogy szerzőtársam is van, N. Á. az Operaház fővilágosítója. Ő a színház világitási berendezéseiről értekezik az amatőrök megvilágosítására. Én pedig most lelkesen a festékekről és a háttérecsetekről írok, a tág szemekkel olvasó díszletkészítő művész kisiparosoknak. A leírható technikai tudnivalók egyáltalán nem elegendők a díszletek megfestéséhez, mert a legkitűnőbb eszközök, anyagok sem pótolhatják a képzőművészeti látást, ízlelést, rajzkészséget és színkultúrát. Amit ebben a fejezetben röviden, összefoglalóan el lehet mondani, pusztán szerszámot adhat a díszlet kivitelezőjének kezébe.

Asztalos-szerkezet és technikai trükkök nélkül is készülhet jó díszlet, de a festés nélkülözhetetlen eleme a színpadi látványnak. A színek egymáshoz való viszonya, tónusa, elhelyezése, az egész kép vizuális egysége erős hatással van a nézőre, bár a legtöbb esetben nem is tud róla. Gondoljunk arra, hogy a modern épületekben, kórházakban a falak színhatását tudományosan kísérletezik ki, mert egyes színek izgatóan, mások megnyugtatóan hatnak az ember idegrendszerére.

A képalkotás, a festés alapköve a rajz. Festés közben is állandóan rajzolnunk kell. A vonal, a szín, a rajzolás és a festés szétválaszthatatlan folyamatában egyik sem nélkülözheti a másikat.

1956. augusztus 28.

R. O. az igazgatói értekezlet előtt rám kérdezett: vállalnám-e A kaméliás hölgy jelmezeinek megtervezését is. A szereposztásra kérdezve annyit mondott csak:

– Még nem döntöttem.

A fejemben ekkor feltámadt egy háború szele. Vajon ki lesz a kaméliák asszonya? Még át sem villantak a fejemen a gyönyörű turnűrös ruhák suhanó uszályai és a férfimellények feszes eleganciája, mikor nyílt az ajtó, és tágra meredt szemeim előtt barátságosan mosolyogva megállt a Magyar Néphadsereg Színházának róka farkú fűrészes-asztalosa.

– Ugye, ismeritek egymást? Ő az új műszaki vezető – hallottam az igazgatói szót.

Kezet fogtunk, és bennem felderengett a régi telefonhang, hogy vagy ő, vagy én maradunk ebben a színházban.

... De a nyitott ablak mögött hullámzó park fái felett Almácska mosolyogva intett felém, és én megnyugodtam.

1956. október 22.

A Zugligeti Főiskola könyvtárában ... a múlt század divatképei között botorkálok. ...A friss papírszagú kosztümtörténeti könyvben lapozgatva bámulom a gyönyörű kontyba szedett hajú, száz év előtt élt asszonyok főkötőit, suhogó ruhauszályait, a szoknya alól olykor-olykor kibukkanó alsószoknyáit. Éppen kiböngészem a lószőrből, élpántokból alakított abroncsok anyagát és szerkezetét, mikor az az aggasztó gondolatom támad, hogy mindezt a botladozó vidéki színésznők, Nné az állami áruházak ügyetlen anyaga-

ival küszködő egri varrónő, valamint a szűk, kopott öltözőkben ügyetlenkedő öltöztetőnők miként fogadják majd, mikor le kell tennem ezt a ceruzát...

Mert a csendes, fénybe zárt asztalok között halkán beszélgető, sötét hajú, vékony fiú hozzám is odalép, és csendesen annyit mond csak:

– Én B. vagyok, a Főiskola DISZ-titkára, és elnézést kérek, hogy megzavartalak, de holnap a Bem szobornál egy kis tüntetést szervezünk, s ha időd meg kedved van, szeretettel látnánk téged is.

...

(folyt. köv.)

Dr. Karácsony István

Mestereim, segítő-őrző angyalaim

(4. rész)

VI.

Rádóczy Kálmán gimnáziumi testnevelőtanár (1953-1956)

Ennek a máig is jó egészségben élő tanáromnak rengeteget köszönhetek. Engem – az addigi pipogya, széltől is óvándó gyermekem fráterem, szinte egyszerre kiemelt ebből az „alantas körből”, s máig sem tudom, hogyan, de gimnáziumunk egyik élsportolójává tett! Hát mondják meg, kedves Olvasóim, nem ilyen egy igazi védő-angyal?!

A tapolcai gimnázium eddig szóra sem méltó alakjából – mármint belőlem – szinte egyik napról a másikra egy igazi sportos, jó kiállású embert faragott! Hogy ezt mivel tette?! Hát a szigorú, de következetes rend és fegyelem megkövetelésével. Eleinte bizony nehéz volt az általa elvártakat betartani, de azután igen hamar beértek a tanári módszer gyümölcsei.

Manapság már szinte közhelynek hat, hogy a test edzése mennyire hozzátartozik a fiatalok ún. pszichoszomatikus, tehát testi-lelki fejlődéséhez!

Főként az atlétikai sportágakban (ugrószámok, középtávú futás) a gimnázium elitjéhez tartoztam! Jártunk ide-oda különböző versenyekre, és nem is akármilyen sporttrófeákat learatva. Olyan fiatalokkal lehettem egy csapatban, mint pl. később a Testnevelési Főiskolát végzett, majd a hazai lovas sportban kiemelkedő-

en szereplő Kellermayer Sándorral, aki sajnos, nemrégiben elhunyt, egyébként gimnáziumi osztálytársam volt, vagy öccsével, a híres pécsi orvos professzorral – Kellermayer Miklóssal – aki országos bajnoki szintű gerelyhajító volt!

Rádóczy Kálmán, a mi testnevelőtanárunk, valami csodálatos módon kihúzta belőlünk a maximumot! Nem durván, nem kegyetlen szigorral, de valami mosolygós határozottsággal, anyagi módon!

A sportnak, akárcsak a zenének, nem az a fő szerepe, hogy mindenkiből világ- vagy országos bajnok / művész legyen, hanem test- és léleképítő funkciója van. Bizony, sokak által ismert közhely ez, de attól vagy tán éppen azért teljesen igaz.

Itt van tehát előttem Rádóczy tanár úr – idős korában sem megvetendő sportos alakja! Itt, aki Révfülöpön, a Balaton partján él, s készülődik reggeli úszásához. Kérem őt, hogy ezekben a pillanatokban is jussanak eszébe azok a nagyszerű percek, amikor mi, egykori tanítványai, valamikori diákversenyzői toporogva vártuk a pillanatot, hogy a pódium valamelyik fokára felállva nyakunkba akasszák azt bizonyos szalagot az éremmel.

Imádkozzunk érte, hogy a Jóisten adjon neki további jó egészséget és hosszú, boldog életet.

VII.

Straub F. Bruno, a Budapesti Orvostudományi Egyetem orvosi kémia szakának tanszékvezető egyetemi tanára

Annak idején (1957- ben) Ő számított szinte az egész professzori kar legfiatalabbjának. Most már több, mint százéves lenne. Így azután nyugodtan kitárulkozhatom előtte. Külön isteni adománynak tekintem, hogy ilyen „fárosznak” lehettem a tanítványa, mint amilyen a professzor volt!

Nyílt szívvel, őszintén be kell vallanom, ha csak csupán azért kerültem volna az egyetemre (ahol hat évet lehúztam és végeztem), hogy Straub professzort megismerjem, már az is megérte volna!

Máig előttem van férfias, sudár alakja, aranykeretes szemüvege mögül ránk, medikusokra néző, fürkésző tekintete és az a jellemezhetetlen könnyedség, amivel előadásait tartotta! Nem volt véletlen, hogy amíg néhány egyetemi előadásra „lasszóval” és katalógus-

fenyegetettséggel kellett fogni az embereket, addig a „gólyavárban” Straub professzor előadásain az előadó lépcsőin is szorongtunk.

Ezen könyv írása elején szigorúan elhatároztam magamban, hogy soraimtól a politikát mindenképpen távol tartom! De sajnos nem lehetett, mert a politika minden napunk részévé vált, nekünk fiataloknak is – különösen az 50-es években.

Ekkor történt pl. – amire már az idősebbek sem emlékeznek – a görög partizán forradalom. Országunk „segítve a görög ellenállást” több fiatal „partizánt” befogadva, természetesen „előkelő helyet” biztosítva számukra, és nem vizsgálva a tanulmányi előzményeiket. Idejövetelükkor, azonnal felvételt nyertek pl. az orvosi egyetemre is.

Hogyan kerül ez ide? Hát úgy, hogy egy évfolyamtársammal – aki éppenséggel korábban görög partizán volt, éppen ezen a bizonyos Straub-féle kémiavizsgán (szigorlaton) találkoztunk.

(Itt jegyzem meg, hogy szent meggyőződése máig is, hogy az egyetemen való tanulást – bármennyire is furcsán hangzik – külön oktatni kellene! Mármost a tanuláshoz a technikáját! Mert az teljesen más, mint például a középiskolai tanulás!

Tudom, a válasz erre: ezen nincs semmi oktatnivaló: szorgalmasan tanulni kell egész évben és kész!

A dolog azonban korán sem ilyen egyszerű. Sok felesleges időt és energiát lehet (vagy lehetne) azzal megspórolni, ha a tanuló megfelelő „energia- és időbeosztással él tanulmányai közben”. Ennek a részleteibe, most nem tudunk belemenni!

Tehát ott ül Straub professzor, lezseren kigombolt fehér köpenyében, szembe vele áll – a nevére is máig emlékszem: Karakolisz Nikosz.

Nem az volt a szörnyű, hogy sem a tételéről, de az egész kémiából semmit nem tudott, hanem az az arrogancia, ahogy mindezt előadta.

Végül is a víz képleténél kötöttek ki, H₂O helyett O₂ H₂ mondott!

El sem lehet képzelni azt a felbőszült, dühödt állapotot, ahogy a professzor Nikosz után dobta (a természetesen elégtelen érdemjegyű) leckekönyvet, olyan

szavak kíséretében, amelyeknek egyszerű halandók esetén bizony politikai következményei is lehettek volna...

Azután jöttem én, a vizsgázó..

Néhány perc múlva megnyugodni látszott a professzor, majd mintha egy valódi égi csillag vezette volna, szinte mosolyogva tekintett rám.

„Bizony, azért vannak manapság rendes, becsületes fiatalok – gondolhatta magában –, akik azért jól felkészülnek egy vizsgára!”

Ez volt a baj, mert pillanatok alatt kiderült, hogy előző kollégámnál talán csak egy hajszálnyival vagyok jobb.

A professzor kérte az indexem, vette a tollát, és a kémia tantárgy mellé szépen bekerekítette, hogy „elég...”, majd szemüvege mögül rám tekintett, és szigorúan megkérdezte:

– Mi az a ribolúz?

– Ez, kérem, egy ketopentóz, a keton kötéssel kapcsolódó öt szénatomos egyszerű cukor...

És megtörtént a csoda. Őrzőangyalom az elég- után-ségesre folytatta a beírást.

Egy kis humorral fejezném be ezt a részt:

Az Old Firenze akkor a Budai várban nem a legolcsóbb táncos helyekhez tartozott. Valahogy ezen a vizsganapi nyári délután aktuális szerelmemmel mégis ott kötöttünk ki, s a belső helyiségben kellemesen tangóztunk. Egyszerre csak kit látnak szemeim, egy igen elegáns nővel Straub professzor úr is elég férfiasan táncolgat. De mi az, hogy csak táncol. Figyelem, amint a villanykapcsoló felé lejtve – no, de kedves professzor úr – egy kattintással lekapcsolja a belső világítást! Előjött belőlem – immár nem először a hálátlan lélek, az úgynevezett „kisördög”. Odasasszék partneremmel, s legyen világosság – egy kattintással felkapcsolom a villanyt!

Ezt a cselekedetemet azóta már többször is megbántam, mert valóban, azért a bizonyos kegyelem kémia kettésért igazán hálátlan voltam!

(folyt. köv.)

*Szavak, mondatok:
rubint kalitkába zárt
szálló madarak*

(Szabó Aida)

Kárász Tamás

Fekete kutya

Kemény tél volt 97-98 fordulóján. Vége volt a cukorgyártási kampánynak, és vége volt a cukorgyárnak is. Utoljára sétáltam több évtized után a kijárat felé. A félméteres friss hó eltakarításával senki sem törődött már. Szomorú cukorgyár-vég első jele.

Kiléptem a portán, kezemben öreg táskámmal lépdelttem egyensúlyozva a hátrahagyott cipőnyomok hol egyikébe, hol másikába célozva botorkáltam hazafelé az útszéli öreg hársfák mentén. Nem volt gyalogjárda, és nem volt kociút, csak egyszemélyes ösvény kanyargott kifelé az út közepén álló mázsaház felé. Itt kissé enyhe ívben balról került az épületet. Már láttam az előbukkanó vegyesboltot. Terasza a gazdáikat elkísérő illet tudó kutyák várakozóhelye volt. Két hűséges eb most is strázsált.

Az egyik világosabb, apró termetű, rövid lábú szorosán az ajtó előtt állt, erősen hallgatózott, fejét billegetve figyelte szolgálai módon a kiszűrődő hangokat és a megrezdülő ajtó zörrenését. Várta a teli szatyorrall előbukkanó gazdáját.

Másik kutya sima fekete szőrű, a terasz külső szélén ült háttal az ajtónak, tisztos távolságban mozdulatlanul, és nézte a szikrázó napsütésben pompázó havas tájat. Bevásárló gazdája egy cseppet sem érdekelte, sőt mintha már el is felejtette volna.

Ahogy lassan közeledtem hozzá, észrevett. Most már minden figyelmét nekem szentelte. Na, nem mutatott féktelen nagy érdeklődést, csak a fejét fordította felém hanyagul. Teste, mint ébenfa szobor továbbra is mozdulatlan maradt. Talán jobbra számított! De hát ez van! Mégsem az üres utat kell most már bámulnia!

Közben odaérkeztem a bolt teraszához, sőt el is hagytam. Ekkor hirtelen vad ugatással levetette magát, és utánam ugrott. Közel a nadrágom szárához kapott. De nem akart megharapni, csak megijeszteni, vagy talán a maga módján szórakozni, szórakoztatni.

Hirtelen megfordultam, és rákiáltottam, erre megfordult, és visszafutott a teraszhoz szép nyugodt üggetéssel. Felugrott helyére, és felvette az „ébenszobor” pózt, mintha begyakorolta volna. Elindultam lassan, most már óvatosabban, de pár lépés után újra hal-

lottam a kutya eszeveszett ugatását és szökdelését a puha hóban, amint utánam eredt. Ismét megálltam, megfordultam, dobbantottam egyet a lábammal, és rákiáltottam, mire az újra visszafutott.

Futásán a félelem semmi jele nem mutatkozott ezúttal sem. Nem menekült, csak lazán ügetett! Ez az incidens még kétszer megisméltődött. Közben lassan kiértem a gyártelep kapuján, ahol egy nagy, tükörsima jégfolton kellett apró lépésekkel átevickélnem. Közben azon gondolkodtam, hogy a kutya bizonyára az én ijesztgetésem szórakozik unalmában.

Meg tud ijeszteni!

De félre a kutyalélek-búvárkodással! Újra támadott, most is vad ugatással. Megvártam, míg közelebb ér hozzám, ekkor hirtelen megfordultam, és teljes erőmből rákiáltottam. Az előző támadásaihoz hasonlóan most is azonnal visszafelé igyekezett.

Csakhogy a terep megváltozott! Tükörsima jégen a gyors visszavonulás kútbaesett. Nemhogy visszafelé nem sikerült elindulnia, hanem háttal sebesen csúszott felém. Amint ezt észlelte, továbbra is próbálkozott a visszafelé futással, de sikertelenül.

Csak a hozzám csúszás sebessége csökkent némileg. Kétségbeesetten hátranézett, felém, és lábaival még nagyobb elánnal kalimpált a jégen. Rádöbbsent a váratlan szerepcserére.

Most én szórakozom!

Nagy nehezen lépésnyire tőlem sikerült megállnia. Újra rám nézett szomorú pofával: összeszedte minden erejét, és csúszkálva, bukácsolva eloldalgott.

Már tudtam, hogy vége a kutyakomédiának.

Présház Aligváriban

Kovács F. István

Szalagavató

Magának a rendezvénynek a Kaposvári Ifjúsági Ház adott otthont – ahogy szokás mondani – összes termeivel! Már az előtér is tágas, boltíves nagy helyiség volt, de maga a tánc a hatalmas színházteremben zajlott, hol a színpadot teljesen kitöltő „esztrádzenekar” húzta-fújta a talpalávalót. Szüleim eleinte mosolyogva, aztán lassan elbizonytalanodva szemlélték egyetlen téblábolásomat – várták, hogy majd bemutatom a lányt, aki kitűzi egyetlen fiuk szalagját... Nem túlzok, amikor azt állítom, hogy a gimnáziumi leánytársadalmának körében akkoriban már elég népszerű voltam, ezúttal mégis úgy alakult, senki sem vállalkozott a „megtisztelő” gesztusra.

Tündivel valami apróság miatt összerúgtuk a port, és három napja szakítottunk „végre” – immár harmadszor vagy negyedszer. Nehezen szoktam meg ugyanis, hogy az én édes kis boszorkámnak is megvan a saját akarata, és néha makacs tud lenni, mint az öszvér.

Most, tehát, ott lézengtem az előtérben tanácstalanul, és próbáltam az egyre fogyatkozó „kínálatból” kihalászni az én alkalmi „tűzőcskémet”, de persze félszemmel folyton a bejáratot lestem, hátha Tünde meggondolja magát. Ám az idő múltával úgy tűnt, nem gondolja meg.

Bevallom, ez az egész szalagavatósdi nagyjából anynyira érdekelt engem, mint Himaláján a jég, de tudtam, hogy szüleim – és osztálybéli irigyeim – előtt nem maradhatok szégyenben, így hát odaálltam a táncterem ajtajába, és vártam a megmentőt. Apám természetesen átlátott a szitán, és édesanyám könyökét megfogva a büfé felé kormányozta őt, miközben lemondó legyintéssel mondott neki valamit – nagyjából sejtettem is, hogy mit...

Ám ekkor hirtelen kiderült az ég – legalábbis félig! A zenekar éppen szünetet tartott, és a kiözönlők között megpillantottam örökös padtársamat, Pistát, Mártival az oldalán. A lányt nem ismertem, és azt sem tudtam, hogy barátomhoz milyen kapcsolat fűzi, de ez nem akadályozott meg abban, hogy – úgymond – kölcsönkérjem őt. Amikor „minden mindegy” alapon hozzájuk léptem, biztos voltam benne, hogy elzavar, de nem ez történt!

– Ez itten a Márti – mutatta be barátom a tánctól kipirult lányt, akit leplezetlenül mustráltam végig, ő meg ettől mégjobban elpirult. A zavart tovább fokozva, hirtelen ötlettel megkérdeztem:

– Kölcsönadod?

– Mármint... a... a... Mártit? – kérdezett vissza hitetlenkedve Pista, mert ekkora pofátlanságra nem hinném, hogy számított. Nem is tudott válaszolni, ám legnagyobb meglepetésemre a lány elnevette magát, majd hirtelen mellém lépett, és belém karolt.

– Hát persze – válaszolt a fiú helyett. – Pityu sosem tud nemet mondani. Főleg, ha ilyen szépen kérik. Különben is, teljesen széttaposta a cipőimet, remélem, te jobban műveled a társastáncot. Na, add már ide azt a szalagot!

Ezt mind egyszuszra hadarta el, majd néhány perc múlva már elegánsan siklottunk a parketten, és mosolyogva tette hozzá:

– No, nézzék csak! Egy igazi táncművész!

Egy kicsit megszedültem – és nemcsak a keringő lány hullámainól! Márti karcsú volt és sudár termetű. Miközben engedelmesen simult hozzám, mandulavágású barna szemével fogva tartotta tekintetemet, és alsó ajkát kissé beharapva, szép fejecskéjét félrehajtva adta át magát a tánc ringató hullámainak. A külvilág eltűnt. Csak a zene volt és mi. Egyszerűen meg-részegültem ettől a lánytól! Nem csupán a tánc alatti mámor, hanem az egész este hangulata kábított el. Észre sem vettem, hogy barátom elszontyolodva húzódott félre az egyik ablakmélyedésbe, szüleimtől is szinte félálomban köszöntem el. Aztán újra csak tánc, valami különösen oldott és puha csevegés, finom, de teljesen ártatlan érintések, egymásba révedő pillantások. Nem érzékeltem az idő múlását, csak azt, hogy valamiféle időtlen kirándulás részese vagyok, melynek jó lenne, ha sosem lenne vége!

De vége lett. Igaz, nem szomorú, viszont mindenképp meglepő...

Egyszer csak arra eszméltem, hogy barátom áll előttem, kezében édes kis táncpartnerem kabátjával.

– Khhmmm... nekünk most haza kell mennünk! Megígértem Márti szüleinek, hogy tízre hazakísérem. Khmmm...

– Muszáj? És ne krehácsolj! Tudod, hogy utálok – mondtam félig ingerülten és teljesen csalódottan, de erre Pista már nem is válaszolt.

Lógó orral kullogtam utánuk, és a lépcső aljáig kísértem őket, ahol Márti még visszafordult, és én sután átöleltem, aztán hosszasan néztem utánuk.

Kicsit ácsorogtam még a járdán, majd visszafordultam a bejárat felé, és hirtelen meglóduktam velem a világ, mert a lépcső tetején – gyönyörűen kiöltözve, hosszú ruhában – ott állt az én drága kis szerelmem, Tündi, aki végignézte az egész jelenetet – persze, az öleléssel együtt!

Nem szólt, és nem mozdult. És képtelen voltam megmozdulni én is. Végül aztán elindultunk. Ő lefelé, én meg felfelé, és a lépcső közepén megálltunk egymással szemben. Ő egy lépcsőfokkal magasabban, így arcunk egy szintbe került, és akkor láttam, hogy arcán peregnek a könnyek. A keze után nyúltam, de elhúzta. Remegő kézzel próbáltam lesimítani könnyeit – nem hagyta.

– Most mi lesz? – nyögtem ki végül egész testemben remegve, mert mindennél és mindenkinél jobban szerettem őt. Nem válaszolt, de aprócska jobb kezével meglehetősen nagy pofont húzott le, aztán sírva-nevetve a nyakamba borult.

– Mi lenne, te süsü?! – szeretlek, és bárki el akar venni tőlem, kivégzem!

Magyarádi Ágnes

Hawaii

Az este szép volt. Elkerülte egy autó, gázt adott, de a füst hamar eloszlott a levegőben, és visszatért a kertek párologó illata. Nemsokára orgona lesz, nárciszok. Kék volt az ég, bár mostanában még korán esteledett. Mélyen beszívta a levegőt. Arra gondolt, hazudna-e magának, ha azt mondaná, negyven év után otthon érzi magát ebben a városban. Próbált mosolyogni.

Egyszerre hallotta meg a lépteket mindkét oldalon. Nem maradt ideje körülnézni, de tudta, hogy ugyanazok. Tehát mégis erre jöttek, gondolta bosszúsan. Már a buszon is kellemetlenül viselkedtek. Érezte, hogy az utasok figyelnek, mikor a két fiú hangosan jó estét kívánt a tanár úrnak.

Egy oldaltáská a combjához ütődött. Meg sem próbált odébb húzódni, mivel a másik oldalról pufi dzsekis kar ért hozzá, nem véletlenül.

– Na-na, mi van? Nem figyel a tanár úr, hova lép? Ne lökdössön már! Téged is meglökött? Miért lökdösi a barátomat?

A homlokot és a fél szemet takaró frizura alól kiugró járomcsontú, ólmossápadt arc tűnt elő. Kapucni

rejtette, ami hátracsúszott a mozdulat hevében. Éles vonalú, hajlott orr, közel ülő, folyton mozgó szemek. Sosem sikerült beléjük néznie, elkerülték. Ilyen volt hetedikben is, csak nem ennyire csontos, madárszerű, lapos testű. Nyilván izmos, csinált alakja van, fogasztja magát.

– Menjete a dolgokra – förmedt rájuk rekedten, kiszáradt szájjal. – Még csak ez hiányzott, gondolta.

– Ne parancsolgasson, most nem az iskolában vagyunk! – jött egy újabb kiadós taszítás a túloldalról. Megállt, rájuk nézett.

– Tulajdonképpen mit akartok? – mondta, határozott volt, de hülyén érezte magát.

– Úgy! Meg akarja mutatni, milyen tökös ötvenes? Figyelsz, testvér, te is látod?

– Na, inkább mi mutassuk meg a tanár úrnak! – horkantotta az orrhangú. A tanár letette a táskáját a földre. Egy pillanatra azon volt, becsönget az első házba. Nem verekedhet. Főleg nem itt, ahol mindenki ismeri. Menekülni sem akart, de valahogyan meg kell védenie magát. A táska egy pillanat alatt fölborult, egy másik rúgástól fölrepült a levegőbe, de még nem adta meg magát.

– Úgy! – nyerítette az orrhangú.

– Most maga jön! Emlékszik a füzetre, amit széttépett? Bedobta a szemébe. Hogy ez nem munka, így nem lehet dolgozni, miegymás. Hogy adott helyette másikat? Gyere, öcsém, most mi adunk!

– A barátom tulajdonát, amit a szülei vettek? – szállt be a tréfába a másik, a bőrdzsekis.

– Hanyagok vagyunk, tanár úr? Rossz a helyesírás a fizikafüzetben? A példa jó volt, az nem számít?

– Most majd megtudja, mi számít! He? Figyeled, hogy néz, mint a birka. Köcsög! Öcsém!

Az ütés a szeme alatt érte, éppen a táska sarkával. Megszédült. Egy pillanat alatt lerántották a földre, a mellén térdeltek, szuszogva tépték róla a kabátot. Az egyik fölneézett, mormogott valamit a társának.

– Mi van, vén pöcsfej, fiatal fiúkat molesztálsz? – vijjogta az orrhangú, de a másik megrántotta a karját, hogy elég, menjenek már.

– Gyere, a francba, jönnék!

Elfutottak, ketten kétfelé, idétlen trappoló léptekkel a lejtős utcában. Valaki közeledett. Bognár föltápászzkodott. A szeme alját tapogatta, alig látott. Tántorogva odament, ahol a táskája volt, majdnem átesett rajta, ahogy lehajolt érte. A szeme bedagadt, zsebkendőt kotort elő, azt szorította rá. A táskát fölvette, nem esett szét. A zárat tapogatta, amikor a járókelő oda-

ért. Biztos volt benne, hogy mindent látott. Nem kért tőle segítséget. A férfi végigmérte. Látásból ismerte. Gúnyos pillantását alig rejtette el. Nem érezte fontosnak, ahogy azt sem, hogy segítsen. Bognár elindult hazafelé.

Otthon szűkszavúan közölte, hogy rosszul lépett le a buszról. Felesége kérdően nézte, erről nemigen vett tudomást. Tiszta ruha, borogatás. Nem kell orvos. Éjfél után kilopózott az ágyból. Másnap reggel bemutatóórája lesz a nyílt napon. Kísérletek. Régen megtervezte, most átnézte a vázlatát. Csoportmunka. Ne a tanár legyen a középpontban. Még ha nem is értik az elvét, élvezzék. Ez az ő napjuk. Fél óra, zuhant az ágyba. Majd délután elmegy az orvoshoz. A szeme sarka fölrepedt, égett. Jó, hogy nincs első órája.

Reggel fél kilenc körül az iskolatitkár nézett be tétován a tanáriba, mintha nem tudná, miért is. Farmerszoknyát viselt, fodrosat. Húsz évvel fiatalabbra való mintás harisnyát, aláhajló, apró sarkú kopogós bokacsizmát. Megjegyezte, nem Bognárt keresi, de ha már itt van, az igazgató üzeni, a másik osztályba tette a bemutatóóráát. Oda hívta a szülőket, vendégeket is.

– Ezért jöttem be! – sóhajtott Bognár. Elkeseredett, kicsúszott a száján.

– Akkor menjél haza, édes öregem! – lépett be az igazgató az irodából. Úgy tűnt, csak egy napló érdekében.

– Hagyjam ott az osztályt? Hiszen készültek! – ezt már az üres tanáriban motyogta. Az asztalokon füzetek, smink, teás üveg, kupacokban mindenféle, ami év elejétől összegyűlt. Székekről lógó női táskák. Egyedül volt. A szeme sajgott a szokatlan napszemüveg alatt.

– Akkor délután, ha végeztél, nézz be hozzám, öregem – lépett vissza az igazgató.

– Kettőkor. Jó?

Húsz évvel volt fiatalabb, nála tanult fizikát. Később az osztályába járt, de tudta kezelni a helyzetet. Egyetlen pillanatra sem cserélődtek föl a szerepek. Menedzser típus, amit kimond, azt elvárja. Mindenkitől. Igaz, tegezve és lazán. Élénk színű, hawaii mintás ingben, combra tapadó nadrágban csapta a szelet a fiatal kolléganőknek. Házas, jól tudják. Minden keddjét a polgármesteri hivatalban tölti. Szolgáltató iskola, pályázatok, élethosszig tanulás. Vasárnaponként lábtenisz, ebéd barátoknál.

Háromnegyed kettőkor Bognár letette, ami a kezében volt. Rendet rakott az asztalán, és belépett a mosdóba. Lemosta az arcát, megtörölte. Megigazította a nyak-

kendőt, zakót. Rendetlenül nem megy be az igazgatóhoz. Húsz éve barátok, akkor sem. Beosztott tanár. Törzshelye volt a megbeszéléseken. Néha egészen későre nyúltak, négy szemközt, barátilag, de mindig a szakmáról, a gyerekek viselt dolgairól, tervekről. Most ült valaki a helyén. Könyvelőféle, talán másodszor látta. Először augusztusban, mikor bemutatták. Apró, szögletes arcából fürkészt, magabiztos kék szemek figyeltek. Egy papírt tolt Bognár elé, közvetlenül az ujjai alá. A helyettes is ott volt. Tanított az osztályában. Ő választotta.

– A legjobb tanárokat akarom, tudod, ez elit osztály, mindenki számít – mondta akkor.

Most kifelé nézett az ablakon. Az újonnan kövezett udvaron szögletesre nyírták a fákat az ősszel. Barkáztak. Mulatságos látvány volt a sok egyenlő hosszú barkaszár. Bognár meg akarta tudni, miért hívták, de egyszerre megértette, ő itt nem kérdez.

– Írd alá – szólalt meg színtelen hangon az igazgató. Az arca vörös volt, pupillái szűkek. Igyekezett nem ránézni. – Nézd, tudjuk, mit tettél le az asztalra. Eltöltöttünk együtt sok gondterhes évet. Nekem sem könnyű, nehogy azt hidd. Elfáradtál, látom, és a szülők is így látják. Megérdemled a pihenést.

A könyvelőféle már majdnem a kezébe adta a tollat. Észrevette magát, letette.

Ezt nem gondolhatják komolyan, tűnődött Bognár. Ott az országos vetélkedő, a csapat bejutott a döntőbe. Az osztálya továbbtanulás előtt. Az utolsó témazárót a hatodikban még ki sem adta. Ránézett az igazgatóra, de az nem vizsgonozta a pillantását. Bognár kivette a tollat zakója zsebéből, villámgyorsan aláírta a papírt a munkaviszonya megszűnéséről. A másik három nem szólt. Tartásukon érződött a megkönnyebbülés.

– Most, hogy ezzel megvolnánk, mondd, mi történt a szemeddel? – próbálkozott a helyettes.

– Semmi. Igazán, nem is tudom. Az ilyen határozott értékrend, mint a tiéd, igazán! Persze, változnak az idők. Vagyis – próbálkozott, abbahagyta.

– Biztos vagyok benne – Bognár rövidre zárta. – Visszontlátásra! – A párnás ajtó becsukódott a háta mögött. Belépett a tanáriba, összepakolt, mint minden másik napon. Érezte a pillantásokat a hátában. Tudták. Előre. Nem szólt semmit. Csak annyi holmit szedett össze, mint máskor. A füzeteket fölnyalábolta. Füleltek, mond-e valamit. Csalódtak. Két óra alatt kijavított otthon mindent. Autóba ült. Amióta tanított, minden nap gyalog vagy busszal jött. Azt sem tudták, kocsija van. Akkorra már mind hazamentek. A tanári

ajtaja tárva. A takarító csörömpölt a folyosón. Bognár beírta a jegyeket, az órát, a témát. A szalaggal átkötött füzetekre kis cédula került: kiosztható a hatodik bének. Összehajtogatta a megfakult asztalterítőt, amelyet egy külföldi kiránduláson vett olcsón, emléke. Az volt a jutalma, hogy „nem nyeltes” létére velük mehetett kísérőnek. Kezébe került egy fényes lap: Bognár tanár úrnak szeretettel a 12/B-től. A tavalyi szalagavató. Visszatette. Az ablakot bukóra állította, ahogy mindig, ha késő délután ment haza, a felmosott padló jobban szárad.

– Vi-vi-szontlátásra! – küzdött meg a szóval a takarító, mint máskor is. Dadogott, de mindig mosolygott. Bognár kétszer fordult, az évek során behordott sok könyvvel. A portás kelletlenül kieresztette az autós bejárón. Megköszönte neki a szívességet. Ő azonban hátat fordított, nem válaszolt.

Naszvadi Judith

Szerelmek nemei

A táguló nyárban még ott vagyok én. Még megtalálász, ha bogozni mersz és akarsz. Összekócolódtam, megcsomósodtam. Már nem látom tisztán, mi voltam én, és mit alakítottak rajtam a folyton sorjázó körülmények.

Régen

más voltam. Egyszerű és egyenes. A fakó, zöld táblán krétaporból felnövekvő VAKÁCIÓ napjaiban, tömött buszokon zötykölődve a sulifelé, mohó szemmel faltam a kora reggel égre ömlő színeit. Talán az voltam én igazán, az a néhány ihletett pillanat. Pedig akkor még nem tudtam, csak akaratlanul tanultam a közhelelyest, hogy a fontos dolgokat ne a földön keresd.

Később

a kánikulai éjszakákba fulladtam. A józan eszet leuraló hársillatban topogtam szívdobogva ilyen-olyan szerelmek után. Kár volt vagy nem, mindegy, mert kinyomozhatatlan. Hanem a hajnalig hűlő beton lehetete még mindig felkavar.

Titkolom.

Hosszan kanyargó, kátyús hazautaimon beszorítom a fák csúcsa közé a búcsúzó napot, és hosszan szerelmezem. Elképzelem, ahogy a töredezett aszfalt alatt a sorfalat álló bokrok és fák gyökereikben összeérnek, és valami különös nyelven beszélnek. Talán rólam is

mesélnek. Talán rólad is, pedig nem láttak soha. Engem bezzeg ide láncol a kötelmek bonyolult útvesztője.

Csomósodom.

A feloldhatatlant, a felfoghatatlant elzárom jó mélyre. Vajon mekkora az emberi létezés kudarc-tárhelye? Az enyém réges-rég betelt. De azért csak döcög tovább a gépezet. Ijesztően racionális a profán boldogulás törvényszerűsége. Jut és marad is elvek alapján építkezek, és legféltebb kincsem az idő. Nem sok.

De az égbolt,

az egészen más! Lelkesülten dalolom az embereknek, mekkora csoda, hogy nincs két egyforma égi mély az idők kezdete óta. Mosolyognak és rám legyintenek. Jól van ez így – mosolygok vissza –, hogy nem értenek. Egyedül ringatom az emlékeket, hogy hányszor küldtem felhőbe bűvölt üzenetet.

Neked.

Szeghy Karolina

Csumpi és az égszínkék kavics

Csumpi barátjához tartott, Ködkészítő Ködmönös Bogárhoz. Rég nem látta a bogarat, mivel az nemrég tért haza a Fátyolos Szigeten élő rokonaitól.

Vidám tavaszi nap volt. A madarak énekeltek a fák ágain, a napocska bekúszott az erdő fái közé, és Csumpi vidáman táncra perdült saját árnyékával.

– Vitathatatlanul jó a mozgásom – csapta össze bokáit, és nagyot nevetett.

Az erdei ösvényen váratlanul észrevett valami szokatlant.

– Nahát, egy kék kavics – hajolt le a kőért. – Nem is kék, ez égszínkék. Varázslatos – súgta.

Ujjai közt forgatta a kavicsot, szemei pedig szinte belevesztek a kő bámulatos kétségébe. Eltűnt körülötte minden, csak a követ látta és önmagát, ahogy tükröződött a nagy kétségben.

– Elviszlek magammal, és soha senkinek nem adlak majd oda – nyögte megtévelyelve, majd zsebébe rejtette a kavicsot, de ott sem engedte el, hanem erősen szorította a markában.

Végül úgy döntött, nem is megy el barátjához, inkább hazaindul, hogy legyen ideje nyugalomban megcsodálni a varázslatos követ.

Útközben találkozott a nyúllal, aki egy talicska földet próbált hazatolni, kisebb-nagyobb sikerrel. A talicska súlya erősen húzta az aprócska nyuszt, így folyton megállt, és fáradtan szuszogott.

– Segíthetek? – kérdezte Csumpi.

A nyuszi meglepetten nézett a manóra.

– Jól hallottam, hogy segíteni szeretnél? – emelte meg hófehér szemöldökét.

– Hát persze! – vágta rá Csumpi, és megragadta a talicskát.

Nemsokára a nyuszi háza előtt álltak.

– Köszönöm a segítséget – hálálkodott a nyúl, aki még mindig nem akarta elhinni, hogy a gonosz erdei manó segített rajta.

A manó köszönés nélkül faképnél hagyta a nyulat, majd eszébe jutott a zsebében lapuló kavics. Azonnal a kő után kapott. Szerencsére nem vesztette el. Azt gondolta, most majd sokkal jobban fog rá vigyázni, el sem engedi, míg haza nem ér.

Útközben találkozott a medvével, aki épp medvehagymát gyűjtött. A manó valamilyen rejtélyes oknál fogva, olthatatlan vágyat érzett, hogy segítsen neki is. Sün anyóval almát gyűjtött, a mókusokkal diót tört, bekötözte a harkály sérült szárnyát, és segített felásni a borz kertjét is.

Miután minden feladattal végzett, fáradtan dőlt hátra hintaszékében.

– Nem értem, mi ütött belém – sóhajtott.

Zsebéből előhalászta az égszínkék követ, és boldogan csodálta, amikor váratlanul kopogtak az ajtón.

– Ki lehet az? – kérdezte meglepetten.

Az ajtóban barátja, Ködkészítő Ködmönös Bogár állt. A manó erősen megszorította zsebében a követ.

– Be sem engedsz? Így kell üdvözölni a rég nem látott barátot? – nevetett a bogár, és magához ölelte Csumpit.

Csumpi zavartan elmosolyodott. Csak az járt a fejében, hogy még csak most kezdte megcsodálni a varázslatos követ, és máris megzavarták.

A bogár percek alatt észrevette, hogy valami nem stimmel barátjával.

– Mi van veled, manó? – kérdezte a bogár. – Hallottam, hogy egész nap tüsténkedtél az erdőben. Ez annyira nem jellemző rád... ahogy az sem, hogy meg sem látogattál.

– Én elindultam, csak... – kezdte a manó, de nem fejezte be a mondatot.

– Mi van nálad? Mit rejtegetsz a zsebedben? – vonta össze csápjait a bogár. – Mióta itt vagyok, ki sem vetted a kezéd a zsebedből.

Csumpi szégyenkezve szegte le fejét.

– Semmi – sóhajtotta. – Csak egy kavics – nyögte megadóan.

– Miféle kavics? – gyanakodott Ködkészítő Bogár.

– Tessék – húzta elő az égszínkéék kavicsot a manó. Széttárta markát, és a kő úgy csillogott a tenyerén, akár a gyémánt.

A bogár a homlokára csapott.

– Így már mindent értek – kacagott megkönnyebbülve.

Csumpi viszont egyáltalán nem értett semmit sem. Értetlenkedve nézett barátjára, magyarázatot várt.

– Ez a hegyen élő szeleburdi varázsló köve. Minden tavasszal elveszíti, előfordul, hogy egy évben többször is – nevetett a Ködkészítő Ködmönös Bogár. – Úgy is hívják, hogy a bolondok köve, mert ez a te szépséges köved sok galibát okozott már az erdőben. Mindenkit, aki birtokolja, teljesen megváltoztat. Látod, te sem vagy kedves és segítőkész, ma mégis egész nap másoknak segítettél.

Csumpi mérgesen nézett a kőre.

– Hát te tetted ez velem? – morogta. – Csúfot üztél belőlem.

– Nem te vagy az első áldozata, és nem is az utolsó – mosolygott a bogár. – Gyere, vigyük vissza!

Csumpi és barátja visszasétáltak az erdei ösvényen.

– Nézd, mindig ide szoktuk elrejtetni, ha elhagyja a szeleburdi varázsló – mutatta a bogár, és egy hatalmas tölgyfához lépett, melyen aprócska üreg látszott. – A varázsló itt fogja keresni.

– Viszlát, kavics, jobb ha többet nem találkozunk – búcsúzott Csumpi. – Maradok továbbra is gonosz erdei manó – mondta sértődötten.

Ködkészítő Ködmönös Bogár nagyot kacagott barátja duzzogásán. A kavicsot bedugta az üregbe, majd a két barát útnak indult, hogy végre átbeszéljék a bogár Fátyolos Szigeten történt kalandjait, egy gyömbéres kakaó mellett.

Kifelé az erdőből

Cserni András**A magányos oroszlán**

Kiégett, kopár, porlepte vidéken süvít a szél,
 a sárgává száradt fűben gurul egy ördögszekér,
 s egyetlen élőlény ténfereg csak a pusztán:
 egy szomorú, tépett, magányos oroszlán.
 A perzselő nap alatt kóborol céltalan:
 a hőség minden csepp erejét kiszívta.
 Sóvárogva tekint a távolba: árnyékos fákra...
 de nem hűsölhet ott, mert nem tagja a falkának.
 A gyilkos sugarak égetik s kínozzák...
 visszasírja egykori kényelmes barlangját.
 Ott élne ma is, de talpába tüske ment,
 s társaitól, úgy érezte, nem kap elég figyelmet.
 Keseregve morgott halkán, majd bicegve odébb állt,
 buja mocsarakban próbálta enyhíteni fájdalmát.
 Hús sár simogatta sebé, de galád szúnyoghadak
 csípték, ahol érték, lopva, alattomban.
 Bánata bosszús haraggá alakult át, lassan
 úgy érezte, megőrül hánytatót magányában.
 Bicegve üldözte a kecses antilopokat,
 egy elfáradt és kimúlt, de a többi mind elszaladt.
 Még a hús ízét se tudta élvezni, mint rég...
 falkájával együtt otthagya életkedvét.
 Hagyhatna tán nekik...megoszthatná velük...
 de biztosan enélkül is van elég élelmük.
 Visszatérni tudna-e? Hisz annyira szeretne!
 De fél, hogy tépett rongynak tűnne szép, büszke
 sörénye.
 Hisz egy oroszlán a fejét meg sohase hajtja,
 nem kutya, hogy hunyászkodjon!
 Inkább itt pusztulna!
 S ha csatlakozna a fák alatti oroszlánfalkához?
 Újra cserélhetné-e a régi családot?
 Nem próbálja: fél, hogy lenézik, fél az ismeretlentől,
 fél, hogy sebeket okoz, fél, míg odaér, kimerül.
 A puszta síkot tovább égeti a forró napsugár,
 nincs antilop, nincs sár, nincs könnyű esély már...
 Mi az ár, hogy gondtalanul legyen végre falkám?!
 – kérdem keserűn én, a magányos oroszlán.

*Játszi napsugár.
 Virágzó ágak, vágyak.
 Tavaszi zsongás*

(Kreischer Nelly)

Kállay Gyopár**Magányos zongorista**

A zongoránál ült.
 Ő, a Művész Úr.
 Mintha álombéli szellem lenne, úgy nézett ki, mintha
 nem emberi lény lenne, hanem sokkal több.
 Amint a gyér fényű, kimerülten pislákoló reflektorok
 megvilágították, mit a takarító elfelejtett
 lekapcsolni, más alakot öltött. Mintha átváltozna, le-
 vetné az egész nap hordott maszkot, s most
 visszaváltozna annak, ki valójában.
 A külön, néha nyers, de jóindulatú Művésznek.
 Különös.
 Látszólag úgy festett, mint a többi, átlagos ember, pe-
 dig nem átlagos, közelről sem. Fekete, viselt
 zakót hordott, évek óta hordta.
 Nem tűnt piszkosnak vagy hasonlónak, csupán kifakult a
 sok mosástól.
 Gallérja igénytelenül fölhajlott, de csak az egyik szé-
 le. Másik része rásimult a hátára és hordómellkasára.
 Ez alól kivillant színben nem hozzáillő inge, mely va-
 salatlanul, gyűrötten simult rá.
 Viszont mindezek
 ellenére akadt benne valami stílusos elegancia,
 valami hihetetlen, figyelemfelkeltő megjelenés.
 Mert művészember. Valódi művész.
 Ugyanakkor akadt benne valami mulatságos,
 karikatúraszerű küllem.
 Fekete, hullámos, éppen nem
 göndör haja fésületlenül lógott égszínkéék szemébe,
 mely most kifejezéstelenül nézett a semmibe.
 Gondolkozott, épp átszellemült.
 Ez a folyamat olyan, mintha ősi sámánna révülne,
 ki éppen az égiekkel veszi fel a kapcsolatot.
 Teljesen másvilágban járt... Transzba esett.
 Mikor ott ült a zongoránál!
 Mint a többeszres színházakban a legnagyobb művé-
 szek szoktak világklasszis hangszerek mögött trónol-
 ni. Tartással, méltósággal, alázattal, szeretettel.
 Pedig a lepukkant lebu, hol éjszakánként játszott,
 nem tudott néhánytíz főnél többet befogadni. Kicsike
 mulató, szegény környéken.
 Maga a hangszer sem örvendett jó állapotnak. Vénült,
 elhangolódott kicsit, a politúr régen lekopott
 róla. Sőt, nem is igazi zongora, csak amolyan pianínó.
 Abból is az ócskább fajta, mely nem került
 sok pénzbe. Mondhatni: gagyi.

Viszont nem bánta. Szerette a hangszert, régóta játszott rajta. Szinte hozzánőtt, mint kisgyermekhez a játéka. Képtelen megszabadulni tőle, annál többre tartotta. A lelkitársát jelentette a hangszer.

Különleges kapcsolat. Bensőséges, utánozhatatlan, szétszakíthatatlan kapocs. Létezett kettőjük között egyfajta zsigeri szeretet, melyet nem lehet megmagyarázni, s melyet senki sem értett. Művész és hangszer közötti szeretet. Művész és műhöz vezető hangszer között.

Ahogy ott görnyedt a billentyűk fölött, úgy tűnt, mintha nem is két külön dolog lenne, ember és hangszer, hanem egy mindennel, melyet szeret.

Nyugalom áradt belőle, türelem. Mintha hatásszünetet szeretne tartani. Mintha valamilyen klasszikus,

lírai zongoradarabot adna elő, melynek két tétele között kell a hatásszünet, hogy a beavatatlan közönség érezze, amit ő.

A játék gyönyörűségét.

Kezét méltóságteljesen emelte a billentyűk fölé. Szünetet tartott.

Nyugodt csönd áradt szét a teremben. Emelkedett, nyugodt csönd. Csupán a lelkes, mindent elsöprő taps hiányzott. Az ember azt hinné, ezek után azonnal folytatja, ám csalódnia kell. Nem folytatta.

Most nem kellett alakoskodnia a közönség előtt, akkor hagyhatta abba, mikor akarta.

Így szünetet tartott néhány pillanatig, csupán annak erejéig, hogy felhörpintse a tömzsi, vastag falú pohár alján megmaradt whiskyt.

Nem lehetett mást hallani, csak azt, amint a zongora fölázott politúrjára lecsapja a kiürült poharat.

Csikorogva csapódott a hangszernek. Az éjszaka méltóságteljes csöndességében fülsértően, élesen koppant.

Megtörölte a száját, majd nagyot szippantott a füstös, elhasznált levegőből.

A bárban csönd uralkodott. Nem nyomasztó, félelmetes csönd, hanem méltóságteljes. Mintha az üres asztalok, feltett székek feszülten figyelnének, mintha a régen felmosott padló, a bárpultban hagyott mosatlan poharak, a sarokban feldőlt felmosóröngy és az eloltott lámpák várnának valamire.

Ők a közönség. A megértő, művelt, úri közönség.

A Művész Úr fészkelődött kicsit, nem azért, mert

esetleg feszengene, inkább megszokásból.

Megigazította ruháját, kioldotta nyakkendőjét, úgyszorította a nyakát. Így szabadabb.

Rá kellett készüljön lelkileg, testileg, mindenhogy.

Éreznie kellett, mit akar, hogy meg tudja beszélni a hangszerrel.

Mély levegőt vett, fölhúzta szemöldökét, majd becsukta szemét. Lassan, művészin fölemelte kezét, majd

ismét ráhelyezte a billentyűkre. A férfin édes borzongás futott át, testén végigszaladt a zenélés iránti vágy. Néhány pillanatig ült, ücsörgött, majd váratlanul, nagy hévvel lenyomta a billentyűket. Négy hang szólalt meg egyszerre, erősen, megreemtetve az ablakokat.

Beleborzongott a gyönyörűségbe.

Ezt követően jött sorba a többi hang. Hol lassabban, gyorsan, kapkodva, néhol szomorú mollban zengve, máskor vidám dúrokat harsanva. Belesűrített mindent. Boldogság, ragaszkodás, halk borongás, csengő kacaj, könnyű sírás, vak szeretet, elsöprő erő, határtalanság.

Ennél jobb érzés nincs, nem létezik, képtelenség elképzelni jobbat!

Annyira szerette!

Igen, ez a világa, melybe a régen leoltott lámpák, felrakott székek és a sarokba dobott felmosóröngy pillanthatott bele. Ez számára az élet.

Zene.

Erőteljesen ütötte a billentyűket, mégis mintha simogatná őket. Ujjai fürgén ugráltak ide-oda, feketéről fehérre, félhangról egészhangra, akkordokat, különféle káprázatos ritmusokat játszva. Pattogtak, szaladtak, ide-oda szökelltek. Mintha a muzsikája folyó lenne. Hol gyorsabb, hol lassúbb, hol erőteljesen morajlik, máskor szelíden dorombol, van, ahol mély, megrázkódtató, másol sekély, játékos. Ez mind egy folyó, mely hömpölyögve kúszik tova. Felejthetetlen hangzás.

Nem követett kottát. Ez a gyönyörűség mind a fejéből pattant ki. Improvizált, belül ellenben érezte, mit kell játszania. Amit érez, amit a szíve diktál.

Elzongorázta, kijátszotta magából a világ valamennyi örömét, fájdalmát. Így tudta kifejezni önmagát.

A játék jelentette számára a kikapcsolódást, pihenést, önkifejezést. Az ideális világot, melyet valódi, publikus életében aligha tudna megteremteni, mert mindig mondták, művészetből nem lehet megélni.

Egyetlen vágyát akarta teljesíteni: cáfolni e neveléselméletet. Nem másoknak, csakis saját maga előtt. Ha nem tudná megtenni, tán feladná értékes önmagát.

Dallamos dzsesszt játszott. Misztikus bizsergés remegtette a termet, mintha vonzaná a kiürült bárt.

Ő a hang.

Ő a zene, a művészet.

Nem tudta, hol van, nem tudta, ki, tán azt sem, mit csinál, de azt igen, mivé akar válni.

Nem lehetett megállítani. Elméjét elborította a homályos öntudat.

A szeretet és a művészet közötti elválaszthatatlan kapcsolat kvintesszenciája a pillanat.

Játszott. Fölszabadította, elméje szárnyalt, s ha ebben a pillanatban börtönben játszana, akkor is ő volna a legszabadabb ember a világon, mert magának tudhatja a tehetséget.

Kapcsolatot teremtett a hangszerrel, beszélt vele. Hol veszekedtek, hol szelíden suttoztak, hol pletykás vénasszonyokká szellemültek, hol kacagó gyermekek, síró csecsemők, boldog felnőttek.

Érezte, otthon van. Tudta, ez az ő otthona.

Játszott, muzsikált, feledve az idő múlását.

Ő ült ott, ő maga, a zongora.

S ahogy játszott, egész énje összeolvadt a zengő hangszerrel.

Kedvenc versem

Az éjszaka csodái

Mint bizonyára mindenkinek, nekem is több kedvenc versem van. Sok a jó költő, és mindegyiknek akad olyan műve, ami valamilyen okból kifolyólag jobban magával ragad, mint a többi.

Ha irodalmat ismerő és értő körben megkérdezik az embertől, hogy melyik a kedvenc verse, azt hiszem, valami nagyon komoly, lélekbe markoló vagy legalábbis mély mondanivalóval telt művet szokás választani. Ennek ellenére én most letérek erről az útról, és azt válaszolom, hogy egyik kedvelt versem Weöres Sándortól „Az éjszaka csodái”.

Egy pillanatig sem állítom, hogy nem ez a világ legjobb verse, és nem is ezért szeretem. Hogy mégis miért? Talán mert jókor találtuk meg egymást. 18-20 éves voltam, ő pedig nagyjából a duplája, mégis úgy éreztem, hogy épp nekem való.

Ez a vers nem akart mindenáron mély gondolatokat ébreszteni bennem, mint az iskolai elemzések egyedei. Nem próbált soha át nem élt érzelmeket kicsikarni belőlem, és nem löcsölt rám mélabús hangulatot, egyszerűen csak beszélt hozzám a ritmusaival. Vidám és mozgalmas, úgy éreztem, olyan, mint én, a földön áll, de szárnyal a képzelete. Kellemesen meglepett olyan vicces sorokkal, mint „Kérek kilenc fogkefét, ráadásul a kezét.” Még az általam kedvelt időmértékes ritmust is belecsempészte a költő: „Tóth Gyula bádogos és vízvezeték-szerelő”.

Nem tudni, ki ül valójában vagy képzeletben a mesélő mellett, de szerintem, mint jó ismerősök közt szokás, nem valós nevükön, hanem tréfásan emlegetik a környéken lakó embereket, mint „Vigláb néni, Vakos néni”.

Az egész történet egy sötétedő szobában indul, és egy vidám képzeletjátékká alakul. A verselemzésekkel ellentétben én nem gondolom, hogy egy alvó álomleírása lenne a sok furcsa látomás. Inkább arra sarkallja a mesélő a hallgatóját, hogy tegye félre a valóságot, és engedje szabadon a képzeletét, ébren álmodjon – „tág a lég, tág az út”. Az ablakból a sötét éjszakába kinézve a különböző fények és körvonalazódó tárgyak látványa a fantázia segítségével olyan képeket hoz létre, melyeket csak belül látunk, így próbál láttatni a mesélő is. Sajnos a végén a reggeli világosság látni engedni a valóságot, így a képzelet képei szertefoszlanak.

Egyszerűen kedves és látványos, miközben teljesen precízen jelenít meg különböző tulajdonságú embereket: pl. a flörtölgető otthon ülő feleség és a mindig panaszkodó, ám soha nem ellenkező papucsférj, a tanulást elbliccelő diák, a tisztességes „polgári Hamupipőke”, aki azért arról álmodozik, hogy egy híres és jóképű férfi pont őt fogja megtalálni és megszeretni. Akik szeretnek hátradólni és találgatni, hogy a kék égen kúszó felhők éppen egy bálnát vagy egy tátott szájú oroszlánt ábrázolnak, azok biztosan ugyanolyan szívesen olvassák Az éjszaka csodáit, mint én.

Onódi Judit

Pálné Onódi Judit

Farsangi pillangó – Szenczy Istvánné képéhez

Enged a tél hideg szorítása,
Már érezni, hogy hosszabbak
a világos napszakok,
Karnevállal tavaszt hívnak
határtalan mulatsággal
velencei aktorok.

Gondolában parádézik a
karnevál merev arcú hercege,
neki hódol csónakokból
túldíszített álarcosok serege.

Csendben suhan a sokaságban
egy karcsú, kék pillangó.
Mielőtt eltűnik a jelmezek közt,
Tekintetét elkapod.

Szeme szomorúan kérdi:
minek ez a felhajtás, hova
ez a határtalan boldogság?

Könnyű szárnyon érkezik a szépség,
ma elkápráztat, holnap tovaszáll.
A pillangólet hamar múlik,
csak néhány nappalom és estem.
Nem is tudod, milyen vagyok.

Gyönyörű álcám rejti testem,
aranykalitkába zárja lelkem.

Csak pillantásom, mi tiéd.
Tekints bele a mélységbe,
keresd, kutasd, ki vagyok!

Ember? Lepke? Mi vagyok?
Meglátod-e, mit rejt a színes festék?

Megérzed-e a fényes gyöngyök
finom rezdülését,
mozdulatlan szárnyam
meg-megrebbenését?

Lehet, ha lehull a fenséges fejdísz,
A gyöngyök szanaszét gurulnak a padlón,
Lágy szellő libbenti tova a kék pelyheket,
Elveszítem fénylő, gyönyörű színemet,
Nem marad semmi, mit láthatna szemed.
De lehet, meglátod láthatatlan éneket.

Varga Katalin

Szenczyné Ibolya: Farsangi pillangó

Orcát rejt a szép farsangi pillangó.
Gyöngyszeme gyémántként csillogó.
Kívül lepke, belül tán róka,
vagy szerepköre ily csalóka?

Vagy gyöngysor lett a könnyeiből,
s a gyöngyök sora olyan tükör,
mely ezer arcról árulkodik,
ki belenéz, csak ámuldozik?

Lehet, tán a lepke alatt királyleány pironkodik:
királyfiról, fehér lóról, szép kastélyról álmodozik?
Minél tovább vár, szegény, a lovagra,
annál többször elszáll a sok névnepja.

Az is lehet, gyakorol a farsangra,
és a tizedik álorcát próbálja.
Hívja már a felvértezett, acélos párja:
hiszen szerepjáték lesz a hálószobába.

Miért ilyen festményt festett Ibolyka?
Titok marad, talán már ő sem tudja.
A pillangó gyötrően gyönyörű és már szabad,
és belőlem elfogytak a találkozó szavak.

Falusné Erzsébet:

Nyírfák a vízparton c. festményéhez

Szélpántlikák lengedeznek nyírfák között.
Kis fuvallat súgja: Várjatok meg, én is jövök!

Bokor alján libegnek a bozontos szélszalagok,
és megvárják a sutgó kis fuvallatot.

A nyírfák látják már, hogy közeleg a kikelet,
hiszen már a szomszéd bokron zöldülnek a levelek.

Bokor alján sündörög egy süncsalád és kuporog:
jól elbújtak avar alján, talán ezért nem látod!?

A poroszkáló folyó adja nyírfáknak az életet,
ők pedig köszönettel, ajándékba a lehulló levelet.

Egymás nélkül talán élni sem tudnának:
ezért mondja folyó a fát kis hűgának.

Fa és bokor egymásnak köszön boldogan,
így egyik sem érzi, hogy hívatlan, hontalan.

A szélpántlikák keringője mámorító,
a folyóvíznek csobogása andalító.

TM Haikuja

*Fény, nyugalom,
a fájdalom nem látszik,
Tretyakovka sír*

Kissné Matkó Gabriella

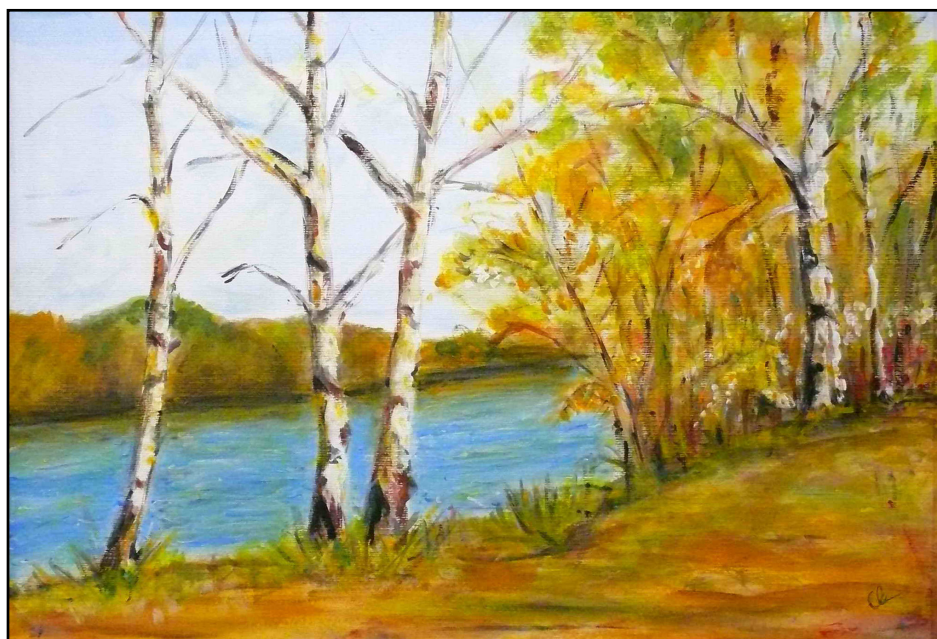
**Falusné Chrestels Erzsébet:
Nyírfák a vízparton c. festményéhez**

Futkározós, kacagós
aprócska gyermeki lét,
Vigan zúgó, kanyargós
elcsöndesült kép.

Utak, falvak, városok,
erdők, mezők hajnala,
Csak visz magával
mindent a víz, megállni
nem tud két faág között,
Pedig vissza-visszanézne,
de nem, csak hömpölyög.

Amott a parton
csillanni látszik
valami szépséges.

Két gyermek játszik?
Nem kettő, de
három,
S nem gyermek,
Csupán három délceg,
– Jaj a víz sodrása,
minden úgy elszalad –
Csupán három
délceg nyírfá áll ott,
S már alig látom,
de megszólított...

Költészetnapj jegyzet József Attiláról

*(Elhangzott április 11-én
a Csuka Zoltán Városi Könyvtárban. Részlet)*

Tudjuk, hogy az írás legkreatívabb formája a költészet, minden más emberi társalgási formánál jobban feltárja a szavak mámorítóan kreatív és szuggesztív erejét. A halhatatlanságba távozott Csokonaitól tudjuk: „Az ember a poézis első tárgya.”

A költő alapkérdései az emberfogalom lényegére vonatkoznak: „Ki vagy, miért vagy, hol lakol? És kinek / Szavára mozgasz? S végre mivé leszel? / Míg ezt ki nem vizsgálod, addig / Por vagy, az is leszel.” A magyar kultúra a magyarság nemzetfenntartó ereje, lelke; szellemi gerince: a magyar irodalom. Századok óta egyetlen igazi kincsünk a magyarság istenadta tehetsége, tehetséget kiművelő szorgalma, tanulékony-sága, műveltsége. Ez dönti el a Nagyúrral folytatott harc kérdését: „Mit ér az ember, ha magyar?”

A költő intelme ma is érvényes: „Csak az olvassa versemet, / Ki ismer engem és szeret.” Születésének századik évfordulója óta fokozottan érezzük, hogy él bennünk az ünnep utáni vágy. József Attila születésnapján, a költészet napján találkozhat minden szépre, jóra, igazra, szent dolgokra fogékony ember...

József Attilában élt a létezésbe, az ember jóságába vetett ösbizalom, az emberbe, a rációba, a szerelembe, szeretetbe vetett hit. Az ember a végtelen életre szomjazik, a mérhetetlen élet teljes, egyszeri és tökéletes birtoklására... A mai ember dezakralizálta a helyet és az időt, mégis maradt a számára egy utolsó szakrális hely: a szeretet. József Attila Óda című versében a világnak és embernek, a szeretetnek, szerelemnek szakrálisan szép, a fenségig magasodó teljessége nyilatkozik meg. Ha az emberi szeretetet le lehetne rombolni, az embert rombolnánk le. Az ember megváltása: az embernek a bűntől való megszabadítása.

József Attila találóan fejezte ki a mulandóságot: „Én ámulok, / hogy elmúlok.” Úgy érezte, „fuldoklik a lelkem az űrben”. „Lezúg az élet tengerén / a lét hideg sáfárja a halál.” Konklúziója: „Az én szívem sokat csatangolt, / de most már okul és tanul. / Aki halandó, csak halandót / Szerethet halhatatlanul.”

A Téli éjszaka költőjének fáj, hogy „annyi mosoly,

ölelés fönnakad / a világ ág-bogán. Ars poeticájában így ír: „Én túllépek e mai korcsmán, / Az értelemig és tovább! / Szabad ésszel nem adom ocsmány / Módon a szolgálta ostobát. / Ehess, ihass, ölelhess, alhass! / A mindenséggel mérd magad! / Sziszegve se szolgállok aljas, / Nyomorító hatalmakat...

József Attila öröksége nemcsak az, amit mondott, hanem az is, amit róla gondoltak, róla gondolnak mindmáig. Főleg az 1970-es évektől zajló befogadás-esztétikai folyamat adott ennek hangsúlyt. Gondoljunk csak olyan költeményeire, mint a Hazám. A költő vágya: „a hozzáértő, dolgozó / nép okos gyülekezetében / hányini-vetni meg száz bajunk.” Csak történelmi láttelel: „Sok urunk nem volt rest, se kába, / birtokát óvni ellenünk, / S kitántorgott Amerikába / másfél millió emberünk.” Új jelentéssel telítődik a láttelel: „Múltunk mind össze van torlódva” (...) „Retteg a szegénytől a gazdag / s gazdagtól fél a szegény. / Fortélyos félelem igazgat / minket s nem csalóka remény.” „S mégis, magyarnak számkivetve. / lelkem sikoltva megriad – / édes Hazám fogadj szívedbe, / hadd legyen hűséges fiad! (...) Adtál földmívest a tengernek, / adj emberséget az embernek. / Adj magyarságot a magyarnak, / hogy mi ne legyünk német gyarmat. / Hadd írjak szépet, jót – nekem / add meg boldogabb énekem!”

A Levegőt! című vallomásának nyitánya közismert: „Ki tiltja meg, hogy elmondjam, mi bántott / hazafelé menet? (...) Számon tarthatják, mit telefonoztam / s mikor, miért, kinek. / Aktába írják, miről álmodoztam, / s azt is ki érti meg. / És nem sejtethetem, mikor lesz elég ok, / előkotorni azt a kartotékot, / mely jogom sérti meg.” „Óh, én nem így képzeltem el a rendet, / Lelkem nem ily honos.” (...) „Felnőttem már. Szaporodik fogamban / az idegen anyag, / mint szívemben a halál...” (...) Az én vezérem bensőmből vezérel! / Szívünk, míg vágyat érlel, / nem kartoték adat. / Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet, / jó szóval oktasd, játszani is engedd / szép komoly fiadat!” – írja.

József Attila életében is végül „Csöndbe térnek a dalok”. Pilinszky hangsúlyozza: „Minden igaz szó mélyén a csönd lakik”. Vagyis az a Csönd lakik az igaz szó mélyén, a lelkünk mélyén, az ember legmélyén, amit a teremtésben kaptunk a lelkünkben. Tudjuk, amíg élt, nem méltányolták. Holta után felfedezték, sokat emlegették, de a példáját sem életében, sem

holtában nem követték. Közben a konduló közönyt templommá hazudták, akik ügyet emlegettek, melynek megszökött a célja... 1937. december 3-a óta halott, de szellemében köztünk, bennünk él. Miért keressünk őt a holtak között? Amikor emlékezünk rá, jusson eszünkbe, mit mondott, írt, alkotott nekünk, és támadjon életre bennünk az emberség és magyarság gyönyörű eszménye.

Büki Attila

A Magyar Nemzeti Írószövetség
költői szakosztályának elnöke

A költészet napjára, 2022.

Mindig problémát okozott nekem József Attila 1930-32-es költői korszakának tanítása. Ebben az időszakban volt ő a Kommunista Párt tagja. No, nem magam miatt, mert ezek a munkásmozgalomhoz köthető költemények mindig is a szívem közepe voltak, hanem a gyerekek miatt, akik mindig is csodálkoztak, hogyan lehet ezeket a verseket ilyen szenvedéllyel és átéléssel felolvasni, hiszen már a kilencvenes évek közepén járunk. Egy-két magyartanári továbbképzésre is emlékszem, ahol kollégák felszólaltak: hogyan lehet az, hogy már régen lezajlott a rendszerváltoztatás, és József Attila még mindig tananyag? Pályám utolsó éveire adott fegyvert a kezembe Hegedűs Loránt püspök úr, aki az Isaszegi Református Egyház Gyülekezeti termében magánbeszélgetés keretében azt mondta nekem: *A lebukottak* és a *Külvárosi éj* a keresztyén szolidaritás legmegrendítőbb versei. Leírta-e ezt a mondatot, vagy kifejtette-e? Azóta is keresem Hegedűs Loránt irodalmi tanulmányaiban – így ilyen formában idáig nem találtam meg, de aktuális irodalomórákon (ahol ezt 30-32-es korszakot rövid, apróbetűs részzé tették a tankönyvekben), és zsörtölődő, időnként felháborodott kollégákkal való beszélgetésekben mindig bevettem. Ott Isaszegen, 2005-ben adott is nekem *Nyitás a Végtelenre* című könyvéből, névre szóló dedikációval, János 8.32-t is említve, egy példányt, melyben olvasható több más irodalmi tanulmánya között a *'József Attila (1905-1937) Isten-élménye életművének tükrében'* című. A dedikáció dátuma 2005. ápr.10. Előző napon, 2005. április 9-én kaptam Nagy Gáspártól a gödöllői könyvtárban szintén névre szólóan dedikálva *Te Istenre bíztad...* című költeményét, mely frissen jelent meg a Tisza-

tájban. Hegedűs Loránt tanulmánya is első változatában 2002-ben a Tiszatájban jelent meg. Emlékszünk még ugye a Tiszatáj Nagy Gáspár *Félelmen túli és a Fiú Naplójából* című versei miatt történt elkobzására és betiltására a 80-as évek közepén? Egyáltalán nem spekulatív az a feltételezés, hogy Nagy Gáspárra hatott Hegedűs Loránt tanulmánya, rendszeres olvasója volt a Tiszatájnak. Mintegy továbbgondolja Hegedűs Loránt tanulmányát, vagy nagyon is párhuzamos tartalmakat fejez ki. Hegedűs Loránt és Nagy Gáspár együttes felmutatása azért is fontos, mert egy református püspökről és a katolikus egyház egyik büszkeségéről van szó. Hegedűs Loránt óriási teológiai és filozófiai apparátussal és hatalmas, értő magyar és világirodalmi műveltséggel lát neki az önmaga által kitűzött tárgy bemutatásához, látványos, új eredményeket, észleleteket produkálva. Nagy Gáspárt a költői ihlet, szintén hatalmas műveltség és egész életét, életművét jellemző szenvedélyes igazságkeresés, igazságtétel vágya vezeti. Nem kivonatolom Hegedűs Loránt tanulmányát, de annyit megjegyzek, hogy József Attila körülbelül 28 versében lát meg Isten-problémát: küszködést, Isten felé mutató lelkifejlődést, tagadás-hiány-vallomás relációt. Közöttük van *A város peremén, az Eszmélet, A kozmosz éneke* – íme találomra válogatva néhány ismertebb cím, de olyan kevésbé idézett, illetve „észre nem vett” költeményeket elemez, mint a *Keserű nekifohászkodás, Kiáltunk Istenhez, A világ megokolt utálata, Gyémánt, Én nem tudom* stb. Kiemelten kezeli a Bukj föl az árból című közismert vallomását, de hát feltárja, hogy nem ez az egyetlen Isten-problémával foglalkozó alkotása. Külön verscsoportot alkotnak Krisztushoz viszonyuló, Krisztussal foglalkozó versei: a *Lázadó Krisztus, Kövek, Proletárok (!!), Hogyha golyóznak gyerekek* stb. Legmeggyőzőbb „Krisztushoz húzó” versének a *Betlehemi királyokat* tartja. [„Adjon Isten Jézusunk! Jézusunk!”] Sűrű bocsánatkérések közepette közbeszúrok egy személyes történetet. Nem keresetten drámai, hanem igaz. 2006 június első napjainak valamelyikén teljesen elfelejtettem, hogy aznap tanévzáró értekezlet van, és kislányommal együtt reggel Budakeszi felé vettem az irányt, hogy meglátogassam az akkor már nagybeteg Nagy Gáspárt, akit már súlyos műtétje után otthonába bocsátottak. Ez volt az utolsó személyes találkozásunk. Sok mindenről szó esett akkor közöttünk. Imádkoztunk is akkor együtt, egymásért. Úgy esett, hogy én szóba hoztam Csengey Dénes emlékének ajánlott versét, melyben valami olyan is van:

„Te meghaltál, és még nem is imádkoztunk együtt.” Nehogy így járjunk már! – Szoktál együtt imádkozni költőtársaiddal?– kérdeztem. Én ugyan nem vagyok költő, de nosza rajta, készen állok rá. Aznap olvasmányom a 26. zsoltár volt, és úgy éreztem, ebben nagyon benne van az ő helyzete, életútjának summája. De nem erről beszéltünk. – Van itt katolikus Biblia és útmutató? – Hát persze, hogy volt. A Tamás-történetet olvastuk János evangéliumából. Talán egyszer megírom azt is, hogy mi volt a konklúziója számunkra. És aztán hamar Vas István. Az új Tamásához kanyarodtunk és 56-hoz. József Attilához is. A *Bethlehemi királyok* apropóján rákérdeztem „Gáspár” személyére is, mit tud róla. – Te, tudod, nekem nem ez a kedvencem. Hanem az előtte lévő: a *Bethlehem*.

Most hic et nunc nem vágok bele a két költemény hasonlóságainak és különbségeinek taglalásába – de a *Bethlehem* más regiszteren szól, mint a *Bethlehemi királyok*. – No, ez az igazi nagy vers! Sokkal jobban szeretem, mint a másikat! Ez kitérő válasz volt. De ebben a tekintetben beszédes. Nagy Gáspár Krisztus-képe és József Attila-szemlélete nem egyezik meg Hegedűs Lorántéval. Nem kívánok kegyességi, illetve istenes költőt fabrikálni József Attilából. Istenes költőknek ott vannak nekünk Balassi Bálint és Ady Endre. És az újabb időkben Nagy Gáspár is. De tankönyvekben ugyanúgy zárójelbe vannak téve az istenkereső fohászok, mint a munkásmozgalmi versek. A Hegedűs Loránt által tárgyalt rengeteg Isten- és Krisztus-problematikájú költeményt az olvasók (iskolások és tudósok is) Ignotus-i módon olvassák: „Akasszanak fel, ha értem, de nagyon szép!” Hegedűs Loránt teológiai és filozófiai tudása elégséges ahhoz, hogy továbblépjünk ebben a tekintetben. És teológiai, filozófiai értelemben is nehéz József Attilával lépést tartani. Az ő marxizmusa nem ideológiai és brossúra szintű, *Én inkább Héggel tartok* nemrég előkerült írása is mutatja filozófiai tudását, egzisztencializmusa, freudista tanokban való jártassága szinte divatos. Teológiai iskolázottságát is sorolhatnánk, például Aquinói Szent Tamás művei nagy hatással voltak rá, a *Lázadó Krisztus* című verse miatt indult perben levitatkozta az evangélikus püspököt. Mit tesz hozzá Nagy Gáspár a Hegedűs Loránt által már alaposan végigpásztázott József Attila-i Isten-problémához? Egyet-mást hozzátesz. Csak néhányat ragadok ki, mert a teljes vers részleteiben való értelmezése nagyobb lélegzetű munka tárgya lenne. 1.), „...ez lett a sorsod sorsa,” rejtett utalás a katolikus liturgiára: sursum corda:

emeljük föl szívünket. – Áhítattal kell közelítenünk ehhez az életműhöz, élethez. Föl kell emelnünk szívünket, valahányszor József Attilával foglalkozunk. 2.) A hiábavaló áldozat gyötrelme többször is felbukkan verseiben. Pl. „Vizsgáld meg az én ügyemet,/Mielőtt magam feláldoznám.” [*Nem emel föl*] „mint ama megtöretett kenyér,/ mint szánkban az ostya” – tehát az áldozat nem hiábavaló (ez lett sorsa sorsa). 3.) „legvégül te Istenre bíztad a világot” – végül is nem a munkásosztályra és a termelőerőkre, nem a mélylélektani igazságokra, nem a semmire, még csak nem is saját transzcendenciára törekvő világod eredményeire vagy eredménytelenségeire: „ne vakítsd meg a lelkeket,/ néha engedd, hogy mennybe lásson.” Lényegében, aki végigmegy azokon a lelki stációkon, melyeket ő olyan elevenen, lépésről lépésre megszenvedett, és ő maga is – már Isten-közelbe kerül. Hegedűs Loránt megfogalmazásában: „József Attila, mint nemcsak a korszerűség, hanem mint a teljesség költője radikálisan kutatja, korszerű egzisztenciális szkepticizmussal megszenvedti, humán forradalmi szemlélettel saját életművébe tagolja, végső hatalmakban és látomásokban korszakokon átható, mindenekfeletti érvénnyel meghirdeti: Isten! Ebben áll József Attila Isten-élménye.” – És ez az, amiért kommunistázzák, idegenkednek tőle, elhúzódnak tőle. Meg hát kényelmességből is: egy József Attila-verset befogadni, valamennyire megérteni: intellektuális teljesítmény. Amikor Nagy Gáspár a költeményét átnyújtotta nekem, átfutottam és megkérdeztem: – Miket írsz te? Ne ijesztgess! „Attila nagyon sietek,/várj meg!” – Á, ezt csak úgy írtam – terelte el a szót. – És tudod-e, hogy a munkásklubokban jókat lehetett sakkozni?

Heltai Bálint

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság
Pest Megyei Tagozatának elnöke

*Kis hal sorsa vár
a zúgó patakra is:
mohó a folyó*

(Májér József)

Eötvös József oktatáspolitikája

*(Elhangzott az Eötvös József halálának
150. évfordulójára rendezett emlékkonferencián.
Ercsi, 2021. november 5.)*

A konferencia más előadóival szemben annyiban vagyok előnyben, hogy életem első huszónhét évét Ercsiben töltöttem, így amikor Ercsiről és Eötvös Józsefről beszélünk, magam előtt látom azokat a helyeket, ahol gyermek- és ifjúkorának egy részét töltötte, s amelyek élete végéig vonzották a településhez. Magam is sokat jártam a Nagyboldogasszony-templom környékén, a Duna-parton és a Csöpögőben, a Mária-forrásnál és a kápolnánál. Azon gondolkodtam, hogy mi köthette ide Eötvöst, és mi köt ide engem? Némi töprengés után arra jutottam, hogy négy meghatározó eleme van ennek a kötődésnek: a tavasz, a nyár, az ősz és a tél.

Tavasszal orgona- és akácillat töltötte be a települést, a nyári melegben egy kék vadvirág, a mezei zsálya illata jelentette Ercsit, ősszel a lehulló, színes falevelek, télen pedig a havas táj, s a Boldogasszony-templom ablakaiból kiszűrődő sejtelmes fények jelentik a sohasem halványuló emlékeket.

Szándékosan kezdtem az előadást a Lilien-Szapáry kápolna romos állapotát ábrázoló fényképpel. Eredetileg itt helyezték örök nyugalomra Eötvös Józsefet, a kápolnát azonban a második világháború idején feldúlták, a kriptát kirabolták. A helynek volt egyfajta misztikuma, én azonban a tótlíki sráccokkal focizni jártam a romos épület előtti füves területre. Én is jártam az akkor már üres kriptában, mivel a többi gyerekkel együtt bementünk minden olyan helyre, ahova lehetett, de nyilván jobban vonzott minden, amit egyébként tiltottak nekünk. Nem romboltunk, ami talán a hely misztikumának volt köszönhető. Ma sem tudom, mi volt a forrása ennek a misztikumnak, de talán nem is kell ezt megfejteni.

Eötvös József gondolkodására, értékrendjére, művelődésre és oktatásra vonatkozó elképzeléseire nagy hatást gyakorolt 1936-37-es nyugat-európai utazása. A Svájcban, Németországban, Hollandiában, Franciaországban és Angliában szerzett tapasztalatai nagymértékben hatottak írói és politikusi pályájára. Főként az Írországban tapasztalt szegénység döbbsentette rá, hogy a legrosszabb helyzetben élő néprétegeknek van leginkább szükségük a nevelésre és oktatásra.

Első oktatáspolitikával kapcsolatos megnyilvánulása az 1937-ben Szalay Lászlónak írt levele volt, amely szerint Borsod megyében egy olyan társaságot kívánt létrehozni, amelynek célja az iskolák fejlesztése. Eötvös a reformkor egyik legismertebb politikusa volt, 1840. február 26-i beszédében hangsúlyozta, hogy a nevelésügy vonatkozásában fontos az állami ellenőrzés és az állami felelősség. 1841-ben a nevelésügyet illetően vita bontakozott ki gróf Széchenyi István és báró Eötvös József között. Széchenyi szerint a néptömegeket először politikai jogokban kell részesíteni, és csak ezt követően lehet gondoskodni nevelésükről, tanításukról, mivel a művelődés önmagában csak anarchiához vezet.

Eötvös véleménye ezzel szemben az volt, hogy a nevelés feltétele a politikai jogok gyakorlásának, a szabadság a művelődés következménye. „Minden ember, kinek lelki tehetségét kiműveltük, kit állathoz hasonló állapotából emberi méltóságának érzésére ébresztünk, a hazára nézve is nyereség” – írta.

Az 1848-as márciusi forradalom egyik eredményeként megalakult gróf Batthyány Lajos kormánya, amelynek vallás- és közoktatási minisztere Eötvös József lett. Politikustársai is tudták, hogy Eötvös személye és politikusi tapasztalatai tökéletesen alkalmassá teszik a népoktatás feladatainak megoldására. El is készült a törvénytervezet, azonban az első felelős magyar kormány nem tudta munkáját befejezni, mivel 1848 szeptemberében a forradalom átalakult szabadságharcá. Az Ausztria és Magyarország közötti egyre mélyülő ellentétek egyik jele volt, hogy a bécsi kormányzat törvénytelenül kinevezte gróf Lamberg Ferenc Fülöpöt Magyarország katonai parancsnokává és ideiglenes nádorává, akit Pestre érkezésekor meggyilkoltak. Eötvös emberi és politikusi habitusa is szemben állt az erőszakkal, ezért családjával elhagyta az országot, majd 1848 és 1850 között önkéntes emigrációban Németországban, Münchenben élt.

1850 és 1867 között Eötvös tovább finomította oktatás politikai elképzeléseit, s a kiegyezést követően megalakult gróf Andrássy Gyula vezette kormányban (1867-1871) is vallás- és közoktatási miniszter lett.

Nevéhez fűződik az 1868-as XXXVIII. népoktatási törvény, amelynek máig tartó hatása van a magyar

közoktatásra. A törvény foglalkozott többek között a tankötelezettséggel, kimondta az iskolaszervezés szabadságát, egyben kötelezettségét, a tanszabadságot és az anyanyelvű népoktatást. A törvényalkotás hatalmas előkészítő munkának volt köszönhető, amelyet Eötvös irányított, egészségének árán is.

A népoktatásról szóló törvény ugyan megszületett, de eredményei lassan jelentkeztek, mivel az ezzel kapcsolatos gondolkodásmódot nehéz volt egyik pillanatról a másikra megváltoztatni. Eötvös úgy érezte, hogy nincs ideje tervei és eszméi megvalósítására, és részben igaza volt, mivel 1871-ben elhunyt, s kívánságának megfelelően az ercsi kápolnában helyezték nyugalomra.

Munkásságát többek között fia, Eötvös Loránd folytatta, aki Wekerle Sándor első kormányában 1894-95-ben volt vallás- és közoktatási miniszter, és nevéhez fűződik a Báró Eötvös József Collegium létrehozása.

Báró Eötvös József korszakalkotó munkát végzett a oktatáspolitikát illetően, azonban haláláig elkísérte a minden embert érintő tényező, az idő, annak rövidege, illetve, hogy nem lehet visszakapni. Amikor Ercsiben újratemetik Eötvös Józsefet, a település képes a lehetetlenre, időt ad vissza a neves írónak és politikusnak.

Pergel Antal
történész

Rajzon és festményen megjelenő aláírás a grafológia tükrében – röviden

A grafológia jelentése: a kézírás elemzése, következtetés az ember tulajdonságaira, jellemére.

A beszéddel együtt járó arc-mimika egyénenként eltérő. Mindenki egyéni módon jár, táncol, gesztikulál, és fejezi ki érzelmeit a neki legmegfelelőbb módon, vagyis minden ember egyéni módon mozog.

A grafológia együttműködik más tudományokkal: pszichológia, orvostudomány, pedagógia, szociológia, vezetéstudomány, kriminalisztika.

Már Magyarországon is elfogadott tudományág, FEOR-számmal rendelkezik.

Festményeinken, rajzainkon szerepel az aláírásunk, ami sok, egyénre jellemző tulajdonságot elárul a festőről, rajzolóóról. Az írásunkban sok véletlen jel is van,

ami az aláírásban is megmutatkozik. Az aláírás azért kiemelt grafikus jelenség, mert egyfajta „plakát” jellege is van, saját személyiségünk súlyát tükrözi. Viszont az aláírásban megjelenhet a maszkunk is, hogy mit takarunk el, mit akarunk leplezni, eltitkolni.

Az aláírásunk, ha olvasható, akkor azt jelenti, hogy lelkiismeretes ember, törekszik a világosságra, nem szereti a félmegoldásokat, morálisan vállalja önmagát. Akinek az aláírása olvashatatlan, ő például menekül a felelősség elől.

A vezetéknev és keresztnév viszonya is jelentőséggel bír. Ha hangsúlyosabb a vezetéknev, mint a keresztnév, akkor a közéleti szerep fontosabb számára.

A keresztnév az intim ént jelképezi. A személyes adottságokkal érvényesülni kívánó embereknel nagyobb lehet a keresztnév, önmaga értékeivel akar előre jutni, azt becsüli.

Ha asszonynev végén a „né” elkülönül, akkor megjellette önállóságát az aláíró.

Ismert festők, például a francia Paul Cézanne és a spanyol Francisco José de Goya a nyomdai íráshoz hasonló formákkal írták alá nevüket. A kötetlenségnek ez a formája a kimondottan intuitív alkatú művészeknél gyakran jelentkezik. Goya minden díszítés nélküli aláírása mutatja, hogy a környezetével, az őt körülvevő emberekkel egyszerű és világos volt a kapcsolata.

Pablo Picasso nevéhez fűződik az absztrakt festészet egyik fontos hozzávaló eleme, a leegyszerűsített geometriai idom.

Vaszilij Kandinszkij is az absztrakt művészetet követte. A természeti formák ábrázolásától elszakadt, és csak a színek, vonalak, formák önálló létét követte irányzatában.

Felhasznált szakirodalom: W. Barna Erika; Vass Zoltán; Nemzetközi Grafológiai Nyári Egyetem; CEREG (Grafológiai Kutatások és Tanulmányok Európai Köre) Magyarországi Képviseletének grafológus-képző tanulmányaim alatt leírt jegyzeteim; internet.

(folyt. köv)

Varga Katalin
okleveles grafológus

Úton

(kisregény 7. rész)

Batta, 1847.

Hernold Lotar szeretett ülni a napon, mert mint minden öregember, fázós volt.

Így 83 évesen, már nem járt ki a földekre, de itthon, mikor úgy tartotta kedve, kapálgatott a veteményeskertben, vigyázott az állatokra. Három fia és két lánya született, nem kellett már törődnie a gazdasággal. Minden gyereke megházasodott, sorra jöttek az unokák. A legkisebb fia, Antal, vele lakott a családjával. A többiek építettek maguknak házat a Fő utcán. Felesége már húsz éve, hogy felköltözött a temetőbe.

Lotar apja, Josef, igazi művésze volt a szakmájának. Pozsonyban tanult, onnan hozott feleséget is. A falusi jobbágyokhoz képest vagyonos embernek számított, az itteni földbirtokosok is becsülték. Híre messze földre eljutott, arisztokraták kastélyaiban, udvarházakban készített bútorai, faragásai igen nagy jólétet biztosított a családnak. Az ősei Bajorországból telepedtek le, ahogyan a nevük is mutatta, több mint 150 éve. A szokásokat tartották, még az unokák is kétnyelvűek lettek. Nagyapja még német módra írta a nevét, Simon Hernold, de Lotar már a vezetéknevét írta előre. Fiai magyar nőket vettek el, így aztán a gyerekek magyar nevet kaptak. Esténként Lotar szívesen mesélt a múlttól, tudta és továbbadta a történeteket, hogy Paulus és Johannes, hogyan jöttek el hajóval Bajorországból, és telepedtek le Százhalmon. Szorgalmasak voltak, egybetartották a vagyont.

Antal és Lotar is egy dologban nem engedett. Lánynak, fiúnak tanulni kellett, írni, olvasni, számolni. Amikor 1822-ben Battán is megnyílt a magyar iskola – addig Érdre jártak át – Majsai tanító úr németet is tanított, de hiába volt iskola, mégis nagyon kevesen tanultak meg írni, olvasni.

Lotar semmit nem örökölt apja tehetségéből, inkább a föld művelése és szerzése éltette. Fiai, vejei mind földművesek lettek, de ahány gyermek volt, annyi felé osztódott a föld, de azt tudta, hogy a gyerekek tanulnia kell, mert úgy jut előre.

Battán ez ideig kétféle népesség lakott: a magyarok és a szerbek, de mostanában jöttek tótok, németek, zsidók is. A baj ott kezdődött, hogy kevés volt a föld. A szomszédok, Érd és Ercsi, ragaszkodott a saját földjeihez, sokszor csetepaték árán, a földbirtokosok inkább vettek el földet, néha barázdánként szántották

el a jobbágytelkesek részeit. Nem maradt más hátra, bérbé dolgoztak a más földjén.

Nincs az a vagyon, ami egyszer nem kezd fogyatkozni, így Lotar ennyi gyerekkel, szétosztott földdel egyre szegényebb lett. A legtöbb jobbágyföld a szerbeké volt, kevesebb a magyaroké, de később is telepedtek le Százhalmon. Kettő volt csak német származású, az egyik Lotar. A birtoka szerint már csak az 2/4 telkesek közé tartozott. Nem a legrosszabb, de felette voltak még a 3/4 telkes és az egész telkes jobbágyok is. Ez még nem volt elég, de a folyamatos robot, amit a földesúr majorsági földjein kellett ingyen teljesíteni, egyre szegényebbé tette a népeket, főleg akinek sok gyereke született.

Lotar emlékezett még, hogy apja tehetsége milyen nagy jólétet biztosított a családnak, így leste fiait, hogy hátha feltámad valamelyikben apja tehetsége, de csalódnia kellett. Mire legkisebb fiától megszületett az unokája, Zoltán, 1821. május 6-án már többszörösen nagyapa volt Lotar. Még ereje teljében nem ért rá kicsi gyerekekkel foglalkozni, azt tartotta, hogy ez az asszonyok dolga. A fiúunokákat, ahogyan régebben a fiait is, már 5-6 éves korukban munkára fogta, amit elbírtak. Lotar maga is olvasó ember lévén, mert más-kor nem ért rá, vasárnap délutánonként meg téli estéken szívesen olvasott, nemcsak újságot, de könyvet is. Zoltán úgy ötéves lehetett, mikor észrevette, hogy a fiú nem játszik kint az udvaron a többiekkel, hanem mély figyelemmel nézi a könyveket.

– Hát te, miért nézegeted a könyveket, hiszen még nem is tudsz olvasni?

– Nem-e, nagyapa? Hallgassa csak!

Lotar nem hitt a fülének, mikor a szőke, kék szemű kisfiú majdnem teljesen folyékonyan olvasott az egyik könyvből.

– Ki tanította ezt neked?

– Senki, csak úgy magamtól. Mikor a többiek írták a leckét, én figyeltem, hogyan írják a betűket, azután megismertem, hogyan jönnek egymás után a szavak a betűkből. Innen már könnyen ment.

– Ebugattát, gyerek, még megérjük, hogy úr lesz belőled.

– Nem akarok én úr lenni.

– Hanem mi, te nagyokos?

– Én írni akarom, az olyan könyveket, amit most olvasok.

– Tán még újságot is írnál? – nevetett Lotar.

– Még az is meglehet, nagyapa – hangzott a válasz, de az már komolyan.

Zoltán, amit akkor mondott, be is váltotta. Húszévesen, 1841-ben, egy kitűnő érettségivel a zsebében, bekopogott az akkor induló Pesti Hírlap szerkesztőségébe. Az apja nem nagyon bízott abban, hogy egy vidéki fiú ilyen fiatalon helyt tud állni. Lotárnak már más volt a véleménye. Ő meg az unokája igencsak hasonlóan gondolkodtak. Antal a földekkel volt elfoglalva, újságot igen ritkán vett a kezébe, de Lotár és Zoltán mindent elolvastak, ami megjelent, még Kossuth kézzel írt újságját, az Országgyűlési Tudósításokat is.

Hernold Zoltán éppen ezért dobogó szívvel nyitott be a szerkesztőség ajtaján. Kicsi szerencsével – gondolta, még a mai napon összefuthat Kossuth Lajossal, aki már nem a jurátusokkal sokszorosítva írta a Pesti Hírlapot, hanem szerkesztője, legtöbb cikkének, még a vezércikknek is az írója. Láta is Kossuthot, de az első hetekben még beszélni sem sikerült vele. Hetente kétszer jelent meg az újság, így aztán senki nem ért rá meghallgatni az új fiút. Még az is szerencse volt, hogy Lotart – ki tudja, milyen régi ismeretségének köszönve – felvették az újsághoz.

A különböző rovatokat más és más írta. Zoltánnak először meg kellett elégednie az utolsó oldalakon található hivatalos közlemények, kereskedők hirdetéseinek összeállításával. Ennek is örült, mert nagyon jól érezte magát a dohányfüstös, zajos, nyüzsgő szerkesztőségben. Egy ablaktalan kis helyiségben kapott egy íróasztalt, egy széket meg egy fogast. Nem járt haza Battára csak a hétvégeken, sikerült egy igen kicsiny szobát kivennie albérletbe.

Nem volt türelmetlen, tanulni akart, mert volt kiktől. Már kívülről tudta, hogy milyen rovatok követik egymást az újságban, aminek minden betűjét naponta elolvasta. Hétvégén aztán vitte haza Lotárnak is, és ami a legélvezetesebb volt, megbeszélni az olvasottakat. Télen a jó meleg búbos kemence mellett, nyáron a kertben a hatalmas gesztenyefa alatt. Egy ideje már, hogy ott Pesten rászokott a szivarozásra, Lotar meg egész életében pipázott. Így aztán itt is, ott is nagyon otthonosan érezte magát.

– Aztán, Zoltán fiam, találkozta-e már a nagy emberrel?

– Kossuthra gondol, nagyapa? Látom minden nap, de még nem sikerült beszélnem vele, de még korai is. Figyelek, tanulok. Ő írja a vezércikket, aztán a Fővárosi Újdonságok rovatban jelennek meg a humoros írások

meg a hatóságok ostromozása. Engem az a rovat érdekel, amiben a vidékről írnak, az Értekező. Oda bekerülni, azt szeretném, de nagyon.

– Na, ha szeretnéd, oda is kerülsz. Miről írnál szívesen?

– Miről, nagyapa? Ami minket is érint meg az egész falut. Látom apámat meg a nagybátyáimat, mit kínálnak a földdel. Már sokat cikkeznek, hogyan lehetne megszabadulni a földesúri függéstől. Reformok kellene, ismeretterjesztés. A fiataloknak tanulni, külföldre menni, világot látni, mint Josef dédapám tette. Most még az van, amit a földesúr parancsol. Belerokkannak a munkába, még sem mennek semmire. Olyanok, mint Fáy András meg a többiek, írnak az örökváltságról. Meg kell venni a földet, és gazdálkodni a magunk hasznára.

– Igen, olvastam róla, még a kolerajárvány után, 1831-ben, javasolta Széchenyi István, aki nagy álmodozó lehet, mert ki gondolja komolyan, hogy a földesurak elfogadják az önkéntes örökváltságot, mikor még egy barázdáért is harcolnak.

– Lehet, hogy a gróf álmodozó, de Kossuth Lajos nem az. Veszedelmes embernek is tartják Bécsben. Ki tudja, meddig maradhat a lap élén. Úgy gondolom, nem sokáig, mert addig-addig rángatja az oroszán bajuszát, amíg majd megharapja.

(folyt. köv.)

Horgászparadicsom

Nem csak Micimackó!

Világszerte ismert, olyan szeretett, annyira mindannyiunké, gyerekeké és gyerekből felcseperedett felnőtteké, hogy többségünknek valószínűleg meg sem fordul a fejében, hogy a Micimackó olvasása után a szerző más művei után kutakodjon. Ha csak nem a szakmája az irodalom, vagy véletlenül nem botlik bele további könyveibe.

Velem az utóbbi történt. Költözködés előtt állunk, hónapok óta a könyvtárszobánk polcain faltól falig megtöltő könyvek átválogatásával foglalkozom. Mit vigyünk magunkkal, mitől váljunk meg? A munka lassan halad, mivel évtizedek óta gyarapodó könyvtárunkban időről időre olyan első pillantásra is izgalmasnak ígérkező könyvekre bukkanok, amelyeknek létezéséről nem is tudtam, vagy már régen elfeledkeztem. A felfedezés aztán néhány napos olvasásban folytatódik.

Nemrégén így került kezembe A. A. Milne Micsoda négy nap! című könyve. A magyar kiadásnak már a borítója is szemléletesen mutatja, hogy mire számíthatunk. Könnyű és angol humorral fűszerezett romantikus detektívregényre. A képen egy bobby tekint ki gyanakodva hagyományos brit sisakja alól. Az angol közrendőrök ezt az elnevezést Sir Robert (Bobby) Peel beceneve után kapták, aki 1829-ben megalapította a brit városi rendőrséget (Metropolitan Police Force). A gyalogos férfi rendőrnőrök jellegzetes sisakján jól kivehető a brit királynő, II. Erzsébet uralkodói névjegye. A háttérben pisztolyát felfelé tartó fiatal lány áll, kerekre nyílt szemei egyszerre rémületet és ártatlanságot sugároznak. Vajon mi történhetett vele? Szeretnivaló, bájos teremtést ismerhetünk meg benne, aki gyermeki naivitással, olyan micimackósan csodálkozik rá a valóságra, amelyet olykor-olykor fantáziájában megteremtett elemekkel egészít ki. Gondolatmenetében, dilemmáiban néha jólesően ismerünk rá Micimackó hasonló helyzetekben tanúsított viselkedésére.

„Mikor Caroline néni meghalt, Jenny 18 esztendő volt. Első dolga volt, hogy levágatta a haját, és bubifrizurát csináltatott. Rengeteg haj esett áldozatul – több színben játszó, mint a szénaboglya eső után; s mikor lehullott, Jenny megkérdezte magától: nem volt-e kegyetlenség a jó néni emléke iránt, hogy ilyen

hamar kikiáltotta a függetlenségét? Aztán eszébe jutott, hogy vannak olyan törzsek, melyek a gyász jeléül kopaszra borotváltatják a fejüket. Lám, ha ő is ilyen törzshöz tartozna, akkor egyszerűen kötelessége volna a haját levágnatni. Ez némileg megnyugtatta.”

Kedvencem az a jelenet, amely a bűnügy összebogozott szárait felfejteni igyekvő rendőrfelügyelő és Jenny fiatal, jóképű és eszes segítője között lezajlik. A szerző karikatúrát fest benne a brit rendőrök merevségéről, kicsit lassú és nehézkes gondolkodásmódjukról, de ezt olyan módon teszi, hogy közben nem vesztjük el szimpátiánkat a szerepét túl komolyan vevő, de alapjában véve jóindulatú felügyelő iránt.

„– A kedves egészségére, felügyelő úr.

– Köszönöm, uram. Mit is akarok mondani. Alacsony, kövér, balkezes férfi, ülő foglalkozású. Nem, uram, ezt már nem kellett volna.

– Köztünk szólva, felügyelő úr, én azt mondom, hogy az ilyen whisky a világon mindennél jobb patikaszer.

– Igaz, uram, azt már meg kell hagyni. Mit is akarok mondani? Dr. Hatch szerint keressek egy alacsony, ülő urat, kövér foglalkozásút.”

A könyv romantikus komédia, olvasása igazi könynyed, felhőtlen kikapcsolódást nyújt, akár fáradtan, esti elalvás előtt is könnyen emészthető. Bája Karithy Frigyes is elvarázsolhatta, mert az eredeti mű megjelenése után nem sokkal lefordította.

Szabó Iлона Valéria

Helytörténeti séta Érd óvárosában– Ábel András szavai alapján lejegyezve

Ahogy körbemegyünk, Tárnok-völgynek a legendájával és történelmével fogok foglalkozni.

A legenda és a mondavilág 1910-ig történelem volt, 1910-től fokozatosan vándorolt a legendák világába. Egy nemzeti szakrális helyen állunk, több mint ezeréves.

Az írásos emlékek 1243-ban említik először (az Árpád-kori levéltárakból megmaradt anyagok szerint). Viszont a legendák egészen Krisztus születése előtti korszakba mennek vissza a Tárnok-völgyével kapcsolatban. Ha a beazonosítjuk, akkor kb. Ercsőtől egészen Nagytétény határáig tartott a Tétényi-fennsíkig. A Pilis hegységnek egyik nyúlványa Érd, és a hegység vége a Tárnok-völgy. A másik iránynak pedig Székesfehérvár elővárosáig kell elképzelni a területet, amit az őseink Tárnok-völgyének neveztek,

(A bevezetőben rendszerint felolvastak Arany János Csaba-trilógiájából egy részt, a Háború éneke címűt.)

Valamikor Kr. előtt 4000-ben a szkíta fejedelemség egy istent imádó nép lévén (legendákról beszéltek) a fejedelmeket, főpapokat (a piramisok előtti időkben) ezen a területen, az ún. Tárnok-völgyébe temette el. Méghozzá úgy, hogy a testnek fából építettek egy házat, ezt meghordták kővel, arra földet raktak, így tizenegy méter magasságú halmok keletkeztek. Ezt nevezték Százhalomnak.

A magyar történetírók, Anonymus, Káldi Márk említik meg a történetírásukban, hogy amikor a magyarok bejöttek, több mint száz halmot számoltak.

Kő épületmaradványokról is beszéltek még a szakemberek 1847-ben. Akkor kezdődött a magyarországi régészet.

Testőrző halmoknak is nevezték ezeket az építményeket, mert az akkori nép hite azt diktálta, hogy a lelkek újra beköltöznek a testekbe, ha a nép bajban van. Érdekes, hogy Sós-kúton most Barátháznak nevezik azt a területet, amit a történelem és a mondavilág a Holtak völgyének tart nyilván.

Ott gyülekeztek a lelkek, ott öltöttek testet.

Magyarországon két helyen található az ún. kaptárkövek, a Pilisben és a Bükkben: az akkor népek ezeknek a testet öltött lelkeknek ide tették ki az élelmet.

Érdekes még, hogy az Árpád-házi királyok legendájában folytatódik ugyanez a történet: amikor a nép nemzet bajban van, akkor az Árpád-házi királyok testet öltönek (pl. Szent László esetei vagy Zrínyinek a Szigeti veszedelem c. eposzában olvasható, hogy két harc folyik, egy földi és egy égi).

A Tárnok-völgyét misztikus-kultikus helynek tekintették még az 1900-as években is: a reformkor végén ide terveztek egy ún. Nemzeti Pantheont. Része a Fundoklia-völgy (mely jelenleg is Érdhez tartozik), tüdőbetegségeket gyógyító hatást tulajdonítottak neki) és az ún. Attila-vár (elégé méltatlanul Magas-partnak nevezi az utóbbi hatvan év története), ahol a reumatikus és egyéb betegségek gyógyítására alkalmas Szent György-vonal fut végig.

Erre a területre tervezték a Fejér megyei kórházakat is egy időben, sőt Budát és Székesfehérvárt (az ország új és régi fővárosát) egy villamosvasúttal képelték összekötni. Ennek jelentőségét a mai időkben kezdik újra felfedezni.

Érd nevének eredetéről: a krónikák és az írások szerint Érd Attilának a nagyapja volt, a vatikáni források szerint 850-ben egy Érd nevű tömény vezér kísérte Gergely és Timót atyát Ur városába. A tömény ezredet jelent.

A vatikáni irat megjegyzi még, hogy Érd volt hivatott Attila sírját őrizni.

A monda- és legendavilág kétszer „csinált” egy népből nemzetet. Először akkor, amikor a magyarok újra bejöttek Pannóniába, és elővették a Tárnok-völgyének a misztikus történetét, másodszor pedig akkor kovácsolódott össze a nép nemzeté, amikor a reformkorban Arany Jánosék, Vörösmartyék, az akkori kor írói, értelmiségei újraértelmezték a történeteket.

Vörösmarty Mihály 1833-ban járt ezen a területen, itt gyűjtött anyagot a Zalán futásához.

Az első magyar régész, Luczenbacher János, akinek a nevéhez sok minden fűződik, ezeknek a mondáknak, legendáknak, történeteknek hatására Érdyre magyarosította a nevet.

Az ország egyik leghíresebb régésze lett. 1847-ben folytatott is ásásokat, sok szép munkája kötődik ehhez a környékhez.

Vörösmarty Mihály: Etele

*Nagy haragú Etelét, dúlóját annyi hadaknak,
Százhalom aljában rejtje az érdi határ.
Istenek ostora ő, eljött büntetni világot:
Mint rohanó villám, égetve rombola, tűnt.*

(folyt. köv.)

Jankovits Márta
helytörténész

Kállay Gyopár, 16 éves gimnazista vagyok. Az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium 10.E osztályában tanulok.

Kisgyermek korom óta szeretek énekelni, rajzolni, és hallgatok szívesen verseket, zenét. Az irodalom iránti érdeklődésem igazán ötödikes koromtól vált a mindennapjaim részévé. Ebben nem kis szerepe volt Besenyői Erika gimnáziumi tanárnőmnek, aki klasszikus és jelenkori regények, versek sokaságával ismertetett meg minket. Ekkoriban sokat mondtam verset, illetve mesét különféle versenyeken, melyek közül a legjobb eredmény 2016-ban született, mikor egy országos mesemondó-versenyen második helyezést értem el.

Később beléptem az iskolai énekkarba, ahol sokat énekeltem, ekkor kedveltem meg igazán az éneklés sokszínűségét, melyekért, elsősorban a zenés színházi műfajokért, a mai napig rajongok. Ennek a zenélésnek az öröme végett lettem szintén a VMG-ben a diákszínpad tagja. Ott kezdődött el a színészet irán-

ti érdeklődésem, mely arra az útra vezetett, hogy ma már nem csupán hobbiként képzelem el az életemben, hanem minden vágyam a jövőben profiként is a színpadon állni. Ebben hatalmas segítségemre van Szóka Júlia tanárnő, akinél két éve tanulok klasszikus éneket, illetve Balassa Ildikó tanárnő, aki zeneelméletből kezdett el tíz év zeneiskolai tanulás után személyesen oktatni. Az érdi zeneiskolában hat évig tanultam hegedülni, azonban inkább a harmonika iránt kezdtem érdeklődni négy évvel ezelőtt, ezért beiratkoztam Szokolai Zoltán tanár úrhoz harmonikázni. Így a zene a mindennapjaim egyik legfontosabb részévé vált.

Eközben irodalom iránti érdeklődésem is folyamatosan nőtt, így 2020 augusztusában történelmi drámán kezdtem dolgozni, mely a doni katasztrófa témakörében íródott, összesen négy kötetben. A könyv a Bárcsak... címet kapta, mert a történet egyik fő motívuma a beteljesületlen vágyakozás, a vak reménytelenség érzése, melyet átélhettek a Második Magyar Hadsereg katonái a Don partján, s utána a végtelen hómezőkön. A második Mohácsként emlegetett szívszorító esemény krónikása a regényben egy magyar gyalogos honvéd, Becski Sándor, a márkói születésű huszonöt éves férfi. A regényt 2021 októberében fejeztem be, s hatalmas örömmre nem sokkal később szerződést kötöttünk a Smaragd Kiadóval, az ő gondozásukban fog megjelenni a Bárcsak...

Ezenkívül szívesen írok novellákat és verseket, melyek közül néhány megjelent különböző folyóiratok antológiáiban, illetve újságokban, így itt, az IRKA-ban is, ahol nem rég vagyok tag, viszont annyit biztosan tudok, hogy fantasztikus élmény, társaság számomra, rengeteg lehetőséget ad, melyért hihetetlenül hálás vagyok.

Eddigi megjelenéseim: Marysol Könyvkiadó (2021. november), Holdfénytánc antológia, Érdi IRKA irodalmi-kult. folyóirat (2021. decemberi és 2022. márciusi szám) Holnap magazin – Ajándék antológia, Irodalmi Rádió (2022. február: Valentin-napi antológia) Alföld folyóirat – Szárnypróbálgatók antológia.

*Az özvegyek előadásán,
özvegy Batthyányné szerepében*

Krisztbaum Mihály

1962. április 7-én születtem.

A festéssel úgy kerültem kapcsolatba, hogy a tár-noki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolába jártam, volt egy nagyon jó rajztanárom: Széphalmi Attila.

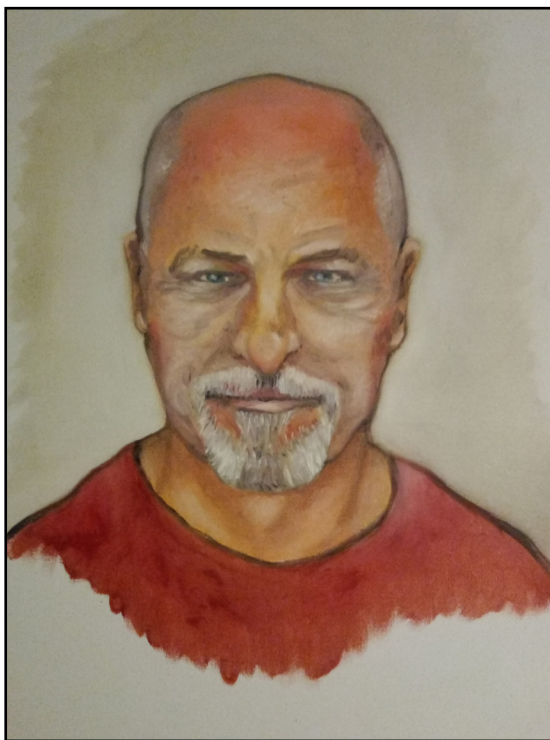
Egyszer behozott az órára különböző témájú impresszionista festményekről készült képeslapokat, és az volt a feladat, hogy próbáljuk meg lemásolni. Az enyém olyan jól sikerült, hogy egyből kitették a folyosó falára.

Ettől kezdve, ha volt festékem meg bármilyen papírlapom, valamit mindig festettem. Szerettem másolni Van Gogh és Csontváry képeit vízfestékkel, temperával rajzlapra.

Az ebből megszerzett valamennyi tapasztalatból adódóan, később készítettem pár saját képet is. Ezeket persze egytől egyig elajándékoztam. Abszolút autodidakta vagyok, a mai napig csak ösztönből festek.

A körülmények úgy hozták, hogy sokszor évekig nem festettem semmit, az utóbbi években volt rá egy kis időm, és újra elkezdtem festeni.

Kiss Gyöngyi ismeretségének köszönhetően tagja lettem a KÉK-nek, és egy-egy képpel résztvettem kiállításokon is. Emellett hangulatomtól függően jött néhány pársoros vers is.

Önarckép

Bakelitsztorik és Sólyom Rend– azaz tavaszi szerzői estünk

Szlovákiából érkezett KEREPESI IGOR, aki három éve tagja az IRKA-nak. Eredetileg magyar-történelem szakos tanár, de muzeológusként dolgozik. Bemutakozását nagy szeretettel és kíváncsisággal vártuk – nem csalódtunk.

Lendületes, vidám hangulatú stílusa magával ragadta a közönséget. Mesélt óvodáskori kedves emlékeiről, későbbi érdeklődési köreiről – egy hiteles fejlődéstörténetnek voltunk tanúi, miközben végig kuncogtunk, olyan szórakoztatóan beszélt magáról és költészetének kialakulásáról.

Nem melleleg: ízes magyarságát, gazdag, választékos szókincsét kellemes volt hallgatni.

KERÉNYI ÉVA, a pódiumbeszélgetést levezető kolléga, barát, mesterien formálta-szötte a bemutatás fonálát: Igor esetében hogy néz ki az alkotás munkafolyamata, mely elődök vannak rá hatással, befolyással...

Szimpatikus Igonak a modern költészetéről kialakított véleménye: ha tartalom nélküli a formabontás, érthetetlenek a költői eszközök, kuszaságában modern, az az ő számára nem követendő. Bölcsességet mutatott az a megállapítása is, hogy az ember nem tud egyfolytában szenvedélyesen lobogni, nincs berendezkedve a lelkünk a hosszan tartó boldogságra, az élet hullámhegyekből és hullámvölgyekből áll.

Az élet értelme, célja gyakran változik még egy ember esetében is, semmi nem örök, a körülményektől, egyéniségünktől függ, éppen mit tartunk fontosnak, sőt életkoronként is formálódik.

Igor még nagyon fiatal (31), de tisztán látja a világot, benne a közönség izlésbeli erejét, hatalmát, a tehetség mibenlétét.

Szó esik a Körkép nevű felvidéki blogportálról, ahol versei, élménybeszámolóí jelennek meg, de a Bakelitsztorik c. zenei cikksorozatra a legbüszkébb – magyar és külföldi minőségi zenéket elemez, értékkel: óriási sikerrel.

Ars poetikája: az értékmentés és értékteremtés kiválóan kapcsolódott a főleg Érdikumokat tartalmazó ajándékcsomaghoz.

Egy eredeti, szellemes és végtelenül szerethető fiatal ember portréja rajzolódott ki. A videófelvétel segítségével újraélhető a felejthetetlen élmény.

ILKA GÁBORNál jobb beszélgetőtársat keresve se találhattunk volna PERGEL ANTAL számára, hiszen mindketten a VMG-be jártak, a közös diákévek hasonló emlékeket idéznek.

A tények, adatok ismerősek Antiról: az ELTE történelem szakán középiskolai történelemtanárként végzett. Volt főállású tanár, majd iskolaigazgató a Kós Károly Szakképző Iskolában.

2015-től az Érdi Szakképzési Centrum főigazgatója.

A „Malenkij robot” Emlékbizottság elnöke.

Rendszeresen tart városi ünnepi beszédeket az elhurcoltakról, Trianonról, 1956-ról, az államalapítás történelmi jelentőségéről, előzményeiről, ezeréves múltunkban játszott meghatározó szerepéről.

Könyve jelent meg a második világháborús magyar- finn kapcsolatokról (Harag és elfogultság nélkül c. 2010), az 1930-as évek távol-keleti helyzetéről, a magyar-japán történelemről, a magyar-török kapcsolatokról. Ezekben a témákban teltházias előadásokat is tartott.

A szerkesztők tájékoztatása alapján a finn függetlenség 100. évfordulójára megjelent könyv (2018-ban), amelyben Pergel Antal társszerző, a világ 45 országába és számtalan könyvtárba jutott el.

Az író-újságíró pályázat 1. helyezette. A szovjet-japán meg nem támadási egyezményről írt.

Érdi Tudományos Díjat érdemelt 2016-ban kimagasló teljesítményéért és városunk hírnevének öregbítéséért. Ercsi Közművelődési Díját 2021. márc. 15. alkalomból ítelték neki.

Az Inter Japán Magazinban rendszeresen jelennek meg cikkei. 2018-ban megkapta a SÓLYOM REND arany fokozatát a japán kultúra terjesztéséért és ápolásáért. (A tokiói Inter Japán Co. által alapított kitüntetés). Ebből az elismerésből akkor csak ez az egy darab volt Magyarországon! Japánban is csak összesen három. Az arany-ezüst-bronz fokozatból is csak egy-egy létezett, az ezüstöt ő kapta meg 2017-ben. 2015-ben Inter Japán Díjjal jutalmazták tevékenységét.

A keleti filozófia, különösen a japán kultúra és irodalom mindig is érdekelte. Haikui a Napút c. irodalmi folyóiratban is megjelentek. A haiku műfaja kapcsolódást, kihívást jelent számára, hiszen 17 szótagba

kell belefoglalni a pillanatot és az örökkévalóságot.

Ha ez a műfaj a világirodalom gyöngyszemét jelenti, akkor egyenesen jött az ötlet: a felolvasott haikuk után egy-egy gyöngyszemet fűzzenek fel a szereplők egy zsinórra – az így elkészített nyakláncot szép emlékként Anti nyakába akasztotta a mi Varga Katink.

A másik meglepetés szintén a haikuhoz kapcsolódott: a cseresznyevirág háttérrel Onódi Judit álmodta papírra, a két haiku Anti alkotása, a japánra fordításuk viszont egy régi kedves tanítványom, Mák Dorka nyelvi kompetenciáját dicséri. Ő most Salzburgban él, de korábban egy évet töltött Japánban.

Anti az Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóiratban 2013 óta publikál rendszeresen. A klubtagok kreativitása, motiváló-inspiráló magatartása, a közösség célja, összetartása szimpatikus volt számára – ezért csatlakozott hozzánk.

Szépirodalmi kötete Dunakavicsok címmel jelent meg 2015-ben.

Kiemelkedő tehetsége, jellegzetes egyéni szépírói stílusa, fanyar humora, ironikus hangvétele és lényeglátása különös szintet ad a kiadványoknak.

Zene nélkül nem múlhat el IRKA-műsor. A Bake-litsztorik alkotójának a Yesterday-dallal szereztünk örömet (Falus Gábor zongorázott), Anti pedig japán dalokat hozott és Finlandia himnuszát.

A Republik-szám nemcsak az ő kedvence, hanem Igo-ré is.

A festmények ihletésére született versírás most megfordult: a Menilmontant útját járom c. Kerepesi Igor-versre készült a Poroszkáló patak c. kép, Pergel Antal Sors c. haikujára pedig egy absztrakt. Mindkettőt a festő, Varga Katalin ajándékozta a főszereplőknek.

A felolvasók mindkét bemutatkozó esetében emelték a találkozó ünnepi jellegét.

Anti sokoldalúsága, tehetsége, igényes és humoros történetmesélése nagyszerűen érvényesült.

Szép este volt.

Ilyen tehetségekkel könnyű műsort rendezni. Így aztán én köszönöm.

DLné

Diákgála, 2022

Évtizedek óta tudjuk, hogy az érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium nemcsak pedagógiai és tudományos központ, hanem kulturális is.

Ezt ismertük el, amikor először novemberben, majd decemberben megszavaztuk, hogy része legyen a Helyi Értéktárnak, azaz bekerüljön az Érdikumok gyűjteményébe.

Most csak a kulturális tevékenységet emelem ki. Nem most tört rám a felismerés. Évek óta találkozunk VMG-s diákokkal a különféle énekkari szerepléseken, a karácsonyi koncerteken, a versmondóversenyeken, az Így írok én vagy az IRKA-pályázatokon, a Toll, papír, kamera riportsorozat irodalmi közreműködőiként...

De most a Diákgála bővült el.

Igen szimpatikus és bölcs hozzáállás a pedagógusok részéről, hogy minden művészeti ágat támogatnak, inspirálnak, és fórumot adnak a bemutatkozáshoz.

Április 1-jén (nem tréfa!) tapasztalhattuk, micsoda tehetségek növekednek itt minden évfolyamon:

a komolyzenei előadók és szerzők, a rockzenészek, a versírók és -mondók, az autentikus ruhát viselő és Sebestyén Márta szintjén előadó népdalénekes, a musicalt éneklő **Kállay Gyopár** – aki minden műfajban tökéletes: vers-, prózairás és -előadás (novella, regény), népdal, sanzon, hangszerek, a legapróbb részletekig kidolgozott színészszerp – felejthetetlen.

Vagy a másik kiemelkedő IRKA-tagunk, **Cserni Andris**, aki a középkorról írt-forgatott-rendezett paródiájával és a kisebb tömeget felsorakoztató szereplőgárdájával feltette a koronát a színházi produkcióra.

Ők ketten gyakori szereplői a mi műsorainknak is, mégis mindannyiszor elámulok a színvonalukon: a színdarabban megmutatott óriási szakértelem (!), a kreativitás, az ötletgazdagság (képi és szöveges egyaránt), a humorforrások végtelen kihasználása, a hitelenség – parttalan nevetéshullámokat generált. De értékelte is a közönség az előadás minden percét.

Mintha az összes diák színinövendék lenne az intézményben.

Maguk a szereplők is élvezték saját produkciójukat.

A legnagyobb elismerést érdemelik.

Hazafelé furcsán néztek rám a szembejövők. Aztán megláttam a diáklányt: fél méterre járt a föld fölött, arcán földöntúli mosoly ült – letörölhetetlenül...

Ő is a VMG-ből jött.

Dlné

A színek jelentősége

(Elhangzott márc. 19-én a Tavaszri rügyek c. csoportos KÉK-kiállításon a PKH-ban)

A mai kiállításon a festmények színekavalkádját, a keramikusok, a gyöngyfűző és a selyemfestő csodálatos alkotásait láthatjuk.

Minden ember szereti a színeket, velük az érzelmek sokféleségét tudjuk kifejezni: örömet, bánatot, dühöt, reményt, szeretetet, sóvárgást...

Színeket nemcsak a képzőművészetben használunk, hanem például a ruhaiparban, a kereskedelemben, a közlekedésben, az egészségügyben, a térképészetben – az egész életünket átszövik.

A természet sok millió színével és árnyalatával kápráztat el minket. A virágok, az évszakok, a naplemente és -felkelte színvilága hihetetlenül változatos, szemet gyönyörködtető.

Képzeljük el, milyen érzés lenne olyan bolygón élni, ahol minden egyszínű. A csillagászok felfedeztek olyan galaxisokat, ahol a Nap vörös óriás lett, haldoklik, a körülötte keringő bolygókat egyöntetű vörös fény veszi körül.

Ennél csak rosszabb lehet egy Naptól távol eső bolygón örök szürke félhomályban élni.

Jókai Mór mondta egyszer: „hogy színeket láthatunk, az Isten ajándéka”.

Egyes színeket kedvelünk, mások irritálnak bennünket. Ezzel az állatok is így vannak.

Pl. érdekes, hogy a kék színt nem szeretik a szúnyogok, de a sárgát igen, ahogy a legyek és más rovarok is. A piros színt csak a baglyok látják, még a méhek se.

A színeknek különféle jelentést tulajdonítunk. A zászlókon például. A magyar lobogót emelem csak ki: a piros az erőt, a bátorságot tartalmazza, de jelent máshol szerelmet, szenvedélyt, energiát is. Gyakran azonosítják a forradalommal.

A fehér a hűség jelképe. A tökéletes egyszerűség, az ártatlanság, az örök élet sugárzását is társítják hozzá. A zöld a remény szimbóluma, a természet színe, az új élet, a feltámadás gondolata kapcsolódik hozzá.

Történelmi érdekesség:

1608-ban II. Mátyás koronázásakor jelenik meg a három szín, de ténylegesen 1848 óta használják a trikólórt a francia példa nyomán.

(Március 16. a magyar zászlócímer napja 2014 óta).

Minden színnek van hideg és meleg árnyalata. A kékeszöldre nem mondjuk, hogy megnyugtató, de a világoszöldre igen. Gondoljunk Csontváry vagy Van Gogh képeire.

Vannak színek, amelyek vonzzák a tekintetet. A kereskedelemben találékonyan használják ki ezt a ténytet: az élénk színű foltra odanézünk, azt vesszük először a kezünkbe. Létezik egyszínnel való festés is: olyankor a sötétítéssel, halványítással lehet játszani, az árnyékolással lehet felhívni a figyelmet.

Játszhatunk a horoszkópok és a színek kapcsolatával is:

Bak: kedveli a vörös és a ragyogó színeket

Halak: a sárga és a pasztellszíneket választja inkább

Vízöntő: az ibolya árnyalatait szereti, de szívesen visel feketét

Kos: mélyvörös, piros

Bika: barna, rózsaszín, korallszín

Ikek: élénksárga, világossárga, égszínkék, zöld

Rák: tengerkék

Oroszlán: narancssárga

Szűz: pasztellszínek

Mérleg: kék

Skorpió: sötétlila

Nyilas: sárga

Érdekes, szórakoztató játék lehet.

A festészetet úgy értelmezzük, amely színvilágában, ecsetvonásaiban, kifejező erejében olyan érzéseket, érzeteket képes közvetíteni a néző számára, melyeket szavakkal nem tudunk (nem akarunk) elmondani.

A szemet gyönyörködtetni, a tudatot elvarázsolni nehéz feladat, hiszen naponta sokféle inger ér bennünket, új világot tárni a néző elé, amely megmagyarázhatatlanul leköti a figyelmét – óriási kihívás. Erre egyedül csak a festészet képes.

Remélhetőleg ez a kiállítás is elnyeri tetszésüket, és nem csupán művészi élménnyel gazdagodnak, hanem az alkotások meg is szólítják a szívüket.

Hangyássyné Zsuzsa
KÉK-vezető

Szikrák és fények

Elhangzott Révészné Bogdán Jolán és Révész Gábor kiállításmegnyitóján 2022. június 2-án (Szociális Gondozó Központ, Topoly u. 2.)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Immár 10. alkalommal gyűlünk össze egy-egy kiállításmegnyitóra itt, a Topoly utcában. A jubileumi alkalom különleges programot kíván, és hála a szervezőknek, tényleg különleges lett a mai tárlat. Először fordul elő ugyanis az eseménysorozatban, hogy ketten, méghozzá anya és fia együtt mutatkoznak be.

A tízes szám engem is bátrabbá tesz, ezért most már nem félek kijelenteni: a sajátos mellett akad egy állandó, mozdíthatatlan elem is. Arkhimédésznek tulajdonítják a mondást, hogy „adatok egy fix pontot, és én kimozdítom sarkaiból a világot”. Ilyen mozdíthatatlan pont az érdi kultúrában a Szociális Gondozó Központban minden hónap elején megnyíló kiállítás. Őszintén remélem, hogy arkhimédészi pontként erre támaszkodva Érd művelődése igazán előre lendül!

Kedves Közönség!

A ma bemutatkozó **Révészné Bogdán Jolán és Révész Gábor** összeszokott párost alkotnak, hiszen nem először láthatjuk együtt a munkáikat. Legutóbb a Parkvárosi Közöségi Házban megrendezett csoportos Poly-Art kiállításon szemlélhettük meg ezeket a csodaszép kerámiákat és festményeket. Az első közös alkalomra is Parkvárosban került sor 2017-ben, akkor azonban kizárólag az ő alkotásaikat csodálhatta meg a nagyzdemű.

Aki figyelemmel kíséri a Képzőművészek Érdi Közössége, az IRKA és a Poly-Art egymásba fonódó eseményeit, az már sokszor találkozhatott a nevükkel. Úgy is, mint akik egy-egy irodalmi pályázat nyemrényeihez járulnak hozzá, és úgy is, mint résztvevőkkel, illetve kiállítókkal.

Révész Gábor hat éven át, a közelmúltig vezette a KÉK-et, így az események szervezésében és díszletezésében is fontos szerepet vállalt. A KÉK tagjaként Bogdán Jolán és Révész Gábor egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy az érdi alkotóközösség folyamatosan élő, organikusan fejlődő, állandóan pezsgésben lévő szervezet legyen. Kettőjük közül **Bogdán Jolán** útja volt hosszabb, amíg megtalálta a hozzá illő képzőművészeti ágat, de immár 17 esztendeje kitartóan és mind nagyobb műgonddal készíti egyedileg tervezett és szeretettel megformált kerámiáit. Ezzel szemben Révész Gábor már gyerekkorában szívesen forgatta a ceruzát, majd az ecsetet, és bár pályája őt is messzebbre sodorta, mindig vissza-visszatért a nyugalmat és biztonságot jelentő festővászonhoz. Mindkettejükre igaz, hogy a szárnyaló fantázia legalább olyan fontos ihletforrásként szolgál alkotásaikban, mint az élmény és a megfigyelés. És igaz az is, hogy életüket, mindennapjaikat e kreatív tevékenység nélkül elképzelhetetlennek tartják. A sok közös vonás mellett természetesen tagadhatatlanul egyéni módon látják, szemléltetik és alakítják át a valóságot, így a végeredmény mindig valami váratlan, meglepő lesz.

Kedves Barátaim!

Remélem, Önök is legalább annyira élvezetüket lelik az itt kiállított munkákban, mint amekkora örömet a létrehozásuk okozott Bogdán Jolánnak és Révész Gábornak.

Kellemes időtöltést, jó szórakozást kívánok mindnyájuknak!

Szűcs Gábor
Érd MJV alpolgármestere

Áprilisban a Magyar Haikunap rendezvényén (országos) **haibun** kategóriában **Szabó Aida** 1. helyezést nyert.

A KÉK-kiállítások a Tállya utcai Gondozóközpontban:

áprilisban **Wenszky Ágnes**,
májusban **Kovács Máttyás** (Erdő),
júniusban **Révészné Bogdán Jolán** (kerámia)
és **Révész Gábor** festményei.

KÉK-kiállításokat más helyszíneken is rendeztünk: **Hangyássné Zsuzsiét** Ercsiben és Tárnokon (mindkét helyszínen **csoportos** tárlatot is megnyitottunk – IRKA-műsorral, zenével), júniusban **Horváth Imre** képeit mutatjuk be a tárnoki közönségnek.

Az IRKA kis csapata az Érdi Újság munkatársával együtt köszöntötte a **90 éves Gyöpös Józsefet**. A róla szóló cikk árpilis 5-i számában jelent meg.

Domonkos Béla szobrászművész síremlékének avatására április végén került sor. Az Érdi Újság május 3-i lapjában olvasható a cikk.

Régi május elsejéket idézve **Máté Miklóst** interjúvolta meg az ÉrdTV, aki mesélt az egykori felvonulások hangulatáról, a kötelezően elvárt jelenlétektől, a mozgalmi dalokról, a tribün előtti zászlólobogtatásokról, a transzparensok magasra tartásáról, majd nyűgéről, a sör-virslis stb. jellemzőkről. Korabeli filmhíradós bejátszások tették élővé a visszaemlékezést.

Május 3-án **Bíró András 99 éves** lenne. A Baráti Társaság emlékműsorral köszöntötte a névadót a róla elnevezett könyvtárházban. Utána koszorúztunk a temetőben. Az Érdi Újságban **Örzöm** a tüzet címmel jelent meg a cikk május 10-én.

A Nők Lapja május 4-i számában **Vámos Miklós Naszvadi Judithot** interjúvolta meg.

Ika Gábor kiállítása, tárlatvezetései (az időszügi programsorozat részeként, valamint a sérült fiatalok számára) nagy sikert arattak.

EU-s projectben (Crestart Erasmus program) való részvételre kérték fel az **IRKA-vezetőt**. Téma: a karantén alatti közösségformálás, összetartás, szórakozás.

Az **Irodalmi Rádió** által meghirdetett Diákpályázat 2022 legjobb alkotásaiból összeállított „Álmodik a világ” c. antológiában helyet kapott **Cserni András** Febris c. verse.

A **Novum Kiadó** szerződést ajánlott **Magyarádi Ágnesnek** az Aradi utca lakói c. novellafüzér megjelentetésére.

Kissné Matkó Gabriella a zenélésen kívül rendszeres látogatója óvodáknak, ahol mesél, játszik a kicsikkel, vagy néptáncot tanít.

Lukács Mária verseit különböző internetes irodalmi portálok válogatják be a gyűjteményükbe.

Adelmann Anna 15 éve készít természeti témájú rézkarcokat. Májusban a 18. Európai Dísznövény és Kertművészeti Napokon megjelent a kollekciónak egy része Fehérvárcsurgón.

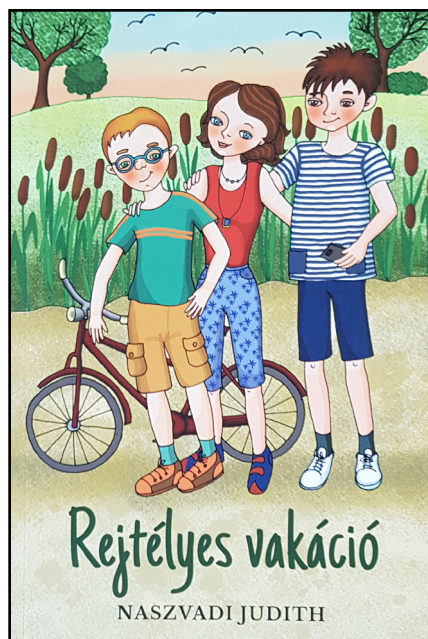
Tudósítás a 93. Ünnepi Könyvhétről:

Naszvadi Judith meghívást kapott az ünnepi könyvhétre dedikálni: a **Rejtélyes vakáció** című ifjúsági regénye a Mogul Kiadónál jelent meg, a **Mélyről** c. kötet pedig (Kőrösi Papp Kálmán illusztrációjával) a Szülőföld Könyvkiadónál.

2022 legjobb romantikus novellistáinak írásait jelentette meg **Cseresznyevirágzás** címmel a Marysol Könyvkiadó, benne **Nagy-Rakita Melinda** A sál c. remekművével. A Stílus és Technika – **Rejtővel egy asztalnál** c. gyűjteményes kötetben is (Smaragd Kiadó) is megtaláljuk a nevéket: Mandolin – avagy „Jön a nő! Mindig így kezdődik!” című elbeszélésnél.

Az Irodalmi Rádió által összeállított **Csillagszívként harcba mennék** c. antológiában **Cserni Andrásnak** egy Haiku-füzér és a Három utas c. novellája olvasható. A kötet elején található QR-kódok az adott szerző internetes blogjára irányítanak, ahol még több vers és próza olvasható az illetőtől.

Az Üveghegy Kiadó standján örömmel fedezhető fel **Szabó Ilona Valéria** Tollaspipi és a többiek c., valamint **Pálné Onódi Judit** Tündér Blanka c. kötete.

Szobrot a szobrásznak. Készítette Móczár Csaba

Móczár Csaba GÁ-BORverse

Kedves GÁ-borom!
(Ilka Gábor kiállítás-megnyitójára)

Fogadd borom
és néhány verssorom,
melynek címe mi is lenne
mint:

„FESTINALENTE”
Ember, haladj, de ne siettesd!
Csak tanulj a csigától,
mint előzi a teknőst!

Érdi IRKA IRODALMI DÍJ

vers: Ludwig Géza
próza: Pálné Onódi Judit
diák: Cserni András

IRKA EMLÉKÉREM

Daróci Attila
Garai János

POLY-ART EMLÉKÉREM

Kreischer Nelly

ROVATVEZETŐI KITÜNTETÉS

Jankovits Márta
Szabó Ilona Valéria

PÁVA DÍJ

Varga Katalin

IRKA ZENEI DÍJ

Alma Latina
Kiss Company
Szigeti Eszter – Varga Zoltán

Horváth István
Falus Gábor
Valentin István
Kállay Gyopár

MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK KELLE-
MES FELTÖLTŐDÉST KÍVÁNUNK A NYÁRRRA!

Illusztráció:

Krisztbaum Mihály festményei

**Facebook: Az Érdi IRKA irodalmi kör
és kulturális folyóirat kedvelői**
Honlap: www.poly-art.hu

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával •
Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes
Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi
Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048